

FEMEILE ȘI bărbații

În sectorul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor (TIC)

RODICA NICOARA (autor)

Chișinău 2019

SCOPUL STUDIULUI/ PARTICULARITĂȚI

- **Scopul studiului** - elaborarea unei analize complexe, bazate pe date, despre participarea și rolul femeilor și bărbaților în sectorul Tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC).
- **Particularități ale studiului:**
 - Studiul reprezintă o premieră
 - Studiul abordează sectorul TIC în profunzime/ multiaspectual
 - Studiul integrează definiția internațională a sectorului TIC

ABORDĂRI METODOLOGICE

Definiția OECD aplicată în studio pentru sectorul TIC

Servicii TIC

J582/J62/J631 Tehnologia informației:

(Activități de editare a produselor software, Activități de servicii în tehnologia informației, Activități ale portalurilor web, prelucrarea datelor, administrarea paginilor web)

J61 Comunicații electronice

G465/S951 Comerț și prestare servicii

(Comerț cu ridicata al echipamentului informatic și de telecomunicații/ Repararea calculatoarelor și a echipamentelor de comunicații)

C26 Industria TIC (261,262,263,264,268)

(Fabricarea componentelor electronice, calculatoarelor și a echipamentelor periferice, produselor electronice de larg consum, suportilor magnetici și optici destinați înregistrărilor)

Definiția uzuală

Secțiunea J "Informații și comunicații"

J582/J62/J631 Tehnologia informației:

(Activități de editare a produselor software, Activități de servicii în tehnologia informației, Activități ale portalurilor web, prelucrarea datelor, administrarea paginilor web)

J61 Comunicații electronice

J582 Activități de editare a cărților, ziarelor, revistelor și alte activități de editare

J591 Activități de producție cinematografică, video și de programe de televiziune

J592 Activități de realizare a înregistrărilor audio și activități de editare muzicală

J60 Activități de producere și difuzare de programe

J639 Alte activități de servicii informaționale

*H53 Poșta și curierat

SURSE DE DATE

1. Raportul financiar al întreprinderilor.
2. Cercetarea statistică M3 "Câștigurile salariale și costul forței de muncă".
3. Cercetarea statistica "Mobilitatea salariaților și locurile de munca".
4. Ancheta Forței de Muncă.
5. Cercetarea statistică "Formarea profesionala a salariaților".
6. Cercetarea statistică "Activitatea instituțiilor de învățământ primar și secundar general, la începutul anului de studii".
7. Cercetarea statistică "Activitatea instituțiilor de învățământ superior la începutul anului de studii".
8. Cercetarea statistică "Activitatea de doctorat și postdoctorat".
9. Cercetarea statistică anuală "Activitatea de cercetare-dezvoltare".
10. Cercetarea statistică privind activitatea de inovare în industrie și servicii.
11. Cercetarea statistică "Activitatea în domeniul comunicațiilor și informaticii".
12. Cercetarea bugetelor gospodăriilor casnice (CBGC).

INTEGRAREA OBIECTIVELOR DE DEZVOLTARE DURABILĂ 2030 ÎN STUDIU

- Studiu integrează țintele și ODD 2030
- Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030 recunoaște tehnologiile informaționale și informația instrumente principale pentru realizarea obiectivelor și atingerea țintelor dezvoltării durabile, precum și mijloace importante în abilitarea bărbaților și a femeilor în exercitarea rolurilor în societate.

INTEGRAREA OBIECTIVELOR DE DEZVOLTARE DURABILĂ 2030 ÎN STUDIU

17 PARTENERIATE
PENTRU OBIECTIVE

9 INDUSTRIE, INOVAȚIE
ȘI INFRASTRUCTURĂ

5 EGALITATE
DE GEN

16 PACE, JUSTIȚIE
ȘI INSTITUȚII
PUTERNICE

8 MUNCĂ DECENTĂ
ȘI CREȘTERE
ECONOMICĂ

STRUCTURA STUDIULUI

EDUCAȚIA ÎN TIC

OCUPAREA ȘI CONDIȚII DE MUNCĂ ÎN TIC

ANTREPRENORIAL ȘI POZIȚII DE DECIZIE ÎN TIC

CERCETAREA-DEZVOLTAREA-INOVARIA ÎN TIC

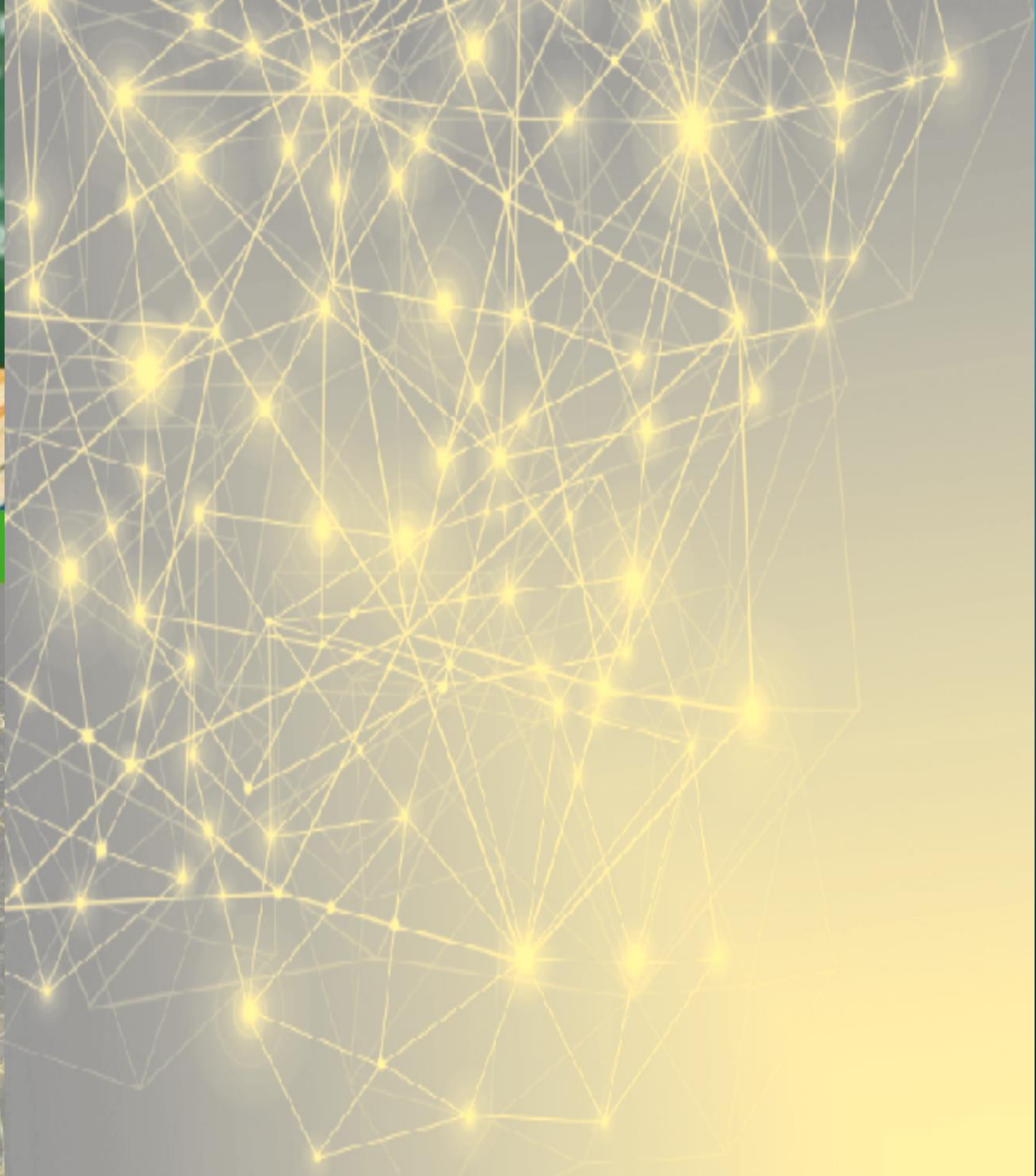

ACCESUL ȘI UTILIZAREA TIC DE POPULAȚIE

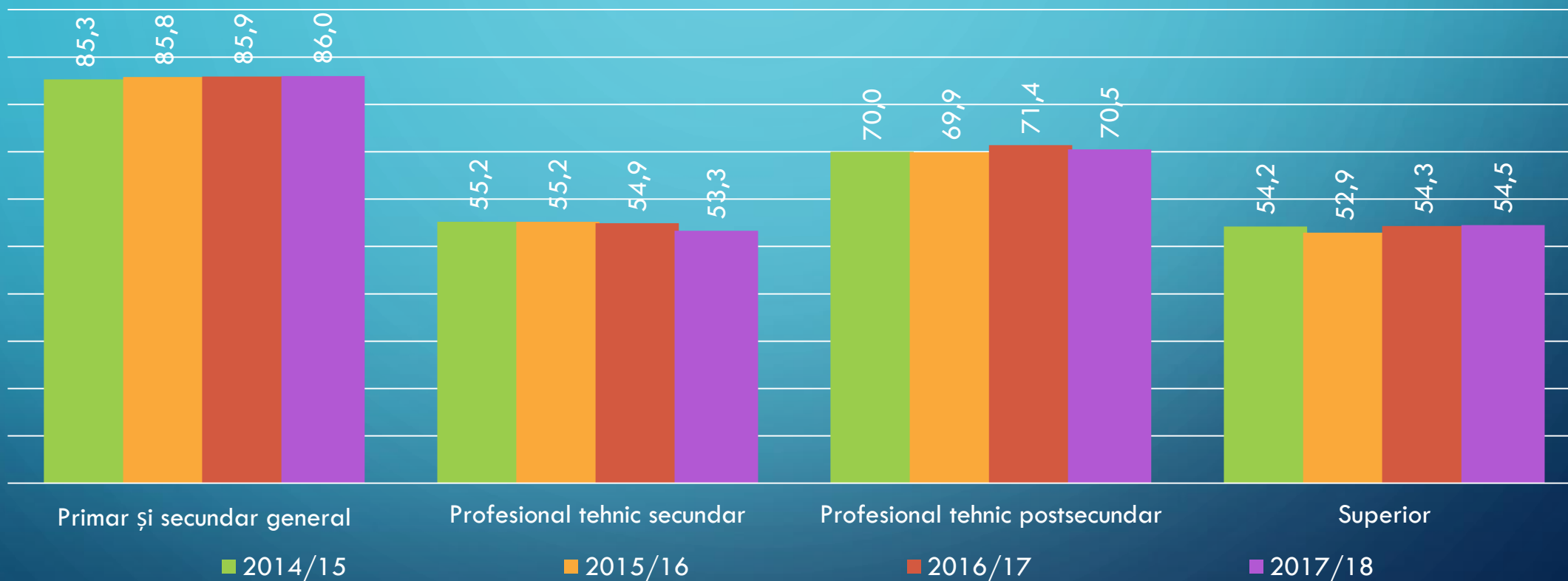
I. EDUCAȚIA

în Tehnologia Informației
și Comunicațiilor

ASIGURAREA CU CADRE DIDACTICE

- Profesia de pedagog este puternic feminizată

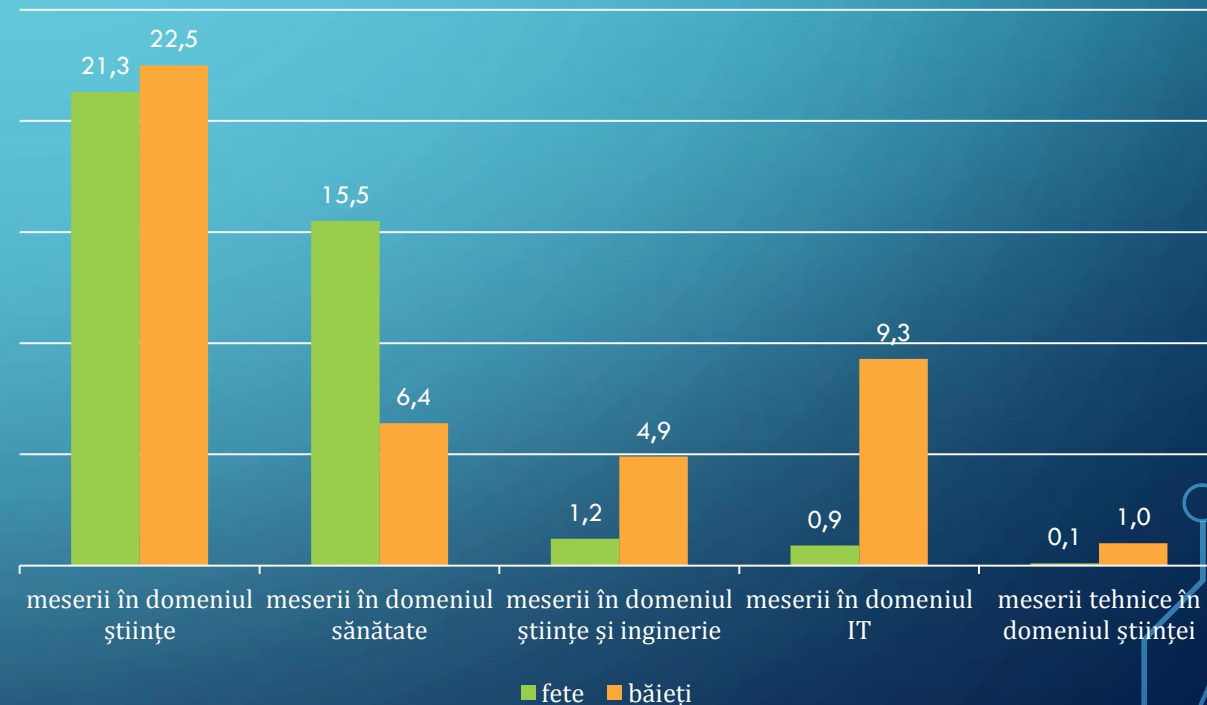
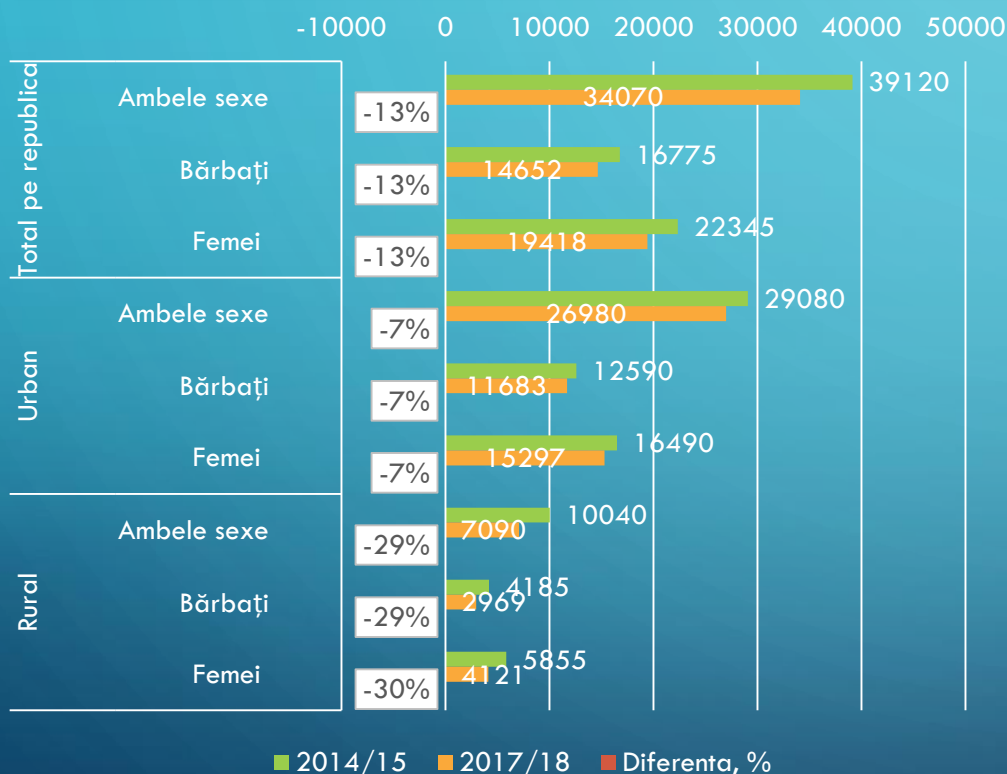

Ponderea femeilor în numărul personalului didactic pe nivele educaționale în anii de studii
2014/15-2017/18, %

ÎNCADRAREA ÎN EDUCAȚIE A ELEVILOR ÎNVĂȚĂMÂNTUL LICEAL

Încadrarea elevilor în învățământul liceal este în **diminuare**

Probabilitatea că fetele absolvente ar alege o meserie în domeniul științe și inginerie este de 5 ori mai mică, iar că ar alege o meserie în domeniul IT – de 10 ori mai mică

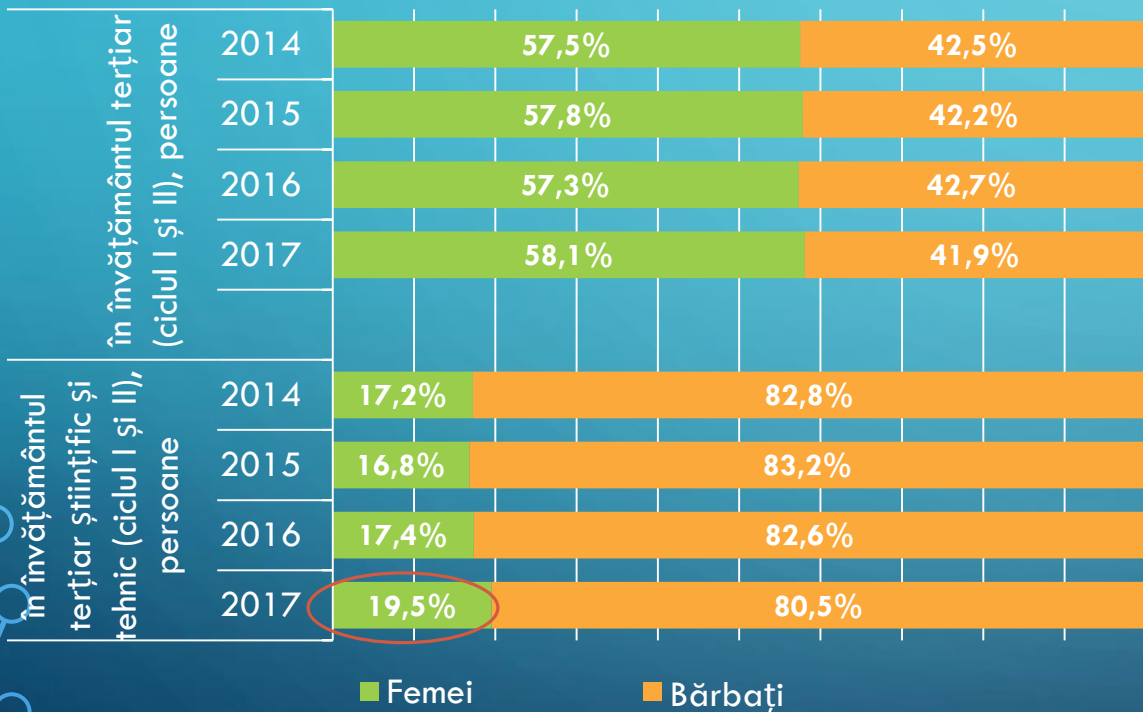

Dinamica numărului de elevi în învățământul liceal de treapta a-II-a (clasele X-XII) pe medii de reședință și sexe, în anii de studii 2014/15 și 2017/18

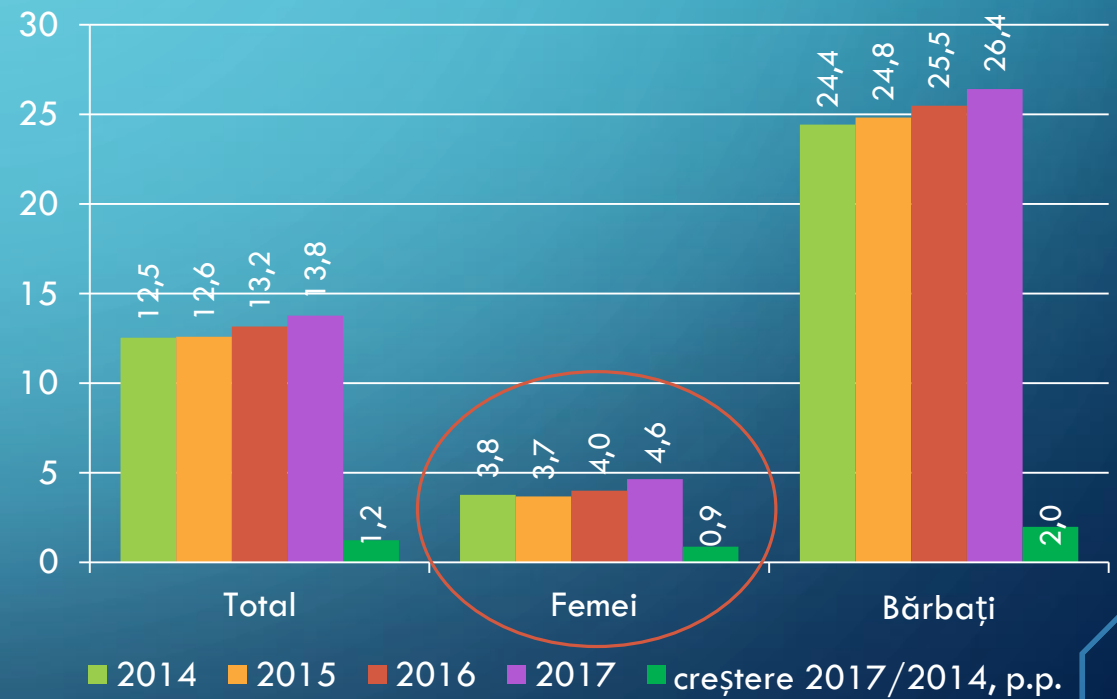
Opțiuni de carieră ale elevilor participanți la evaluarea PISA, pe sexe, 2015, %

ÎNCADRAREA ÎN EDUCAȚIE A STUDENȚILOR ÎN VĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR

Femeile sunt mai reprezentate în învățământul superior, dar subreprezentate în cel științific și tehnic

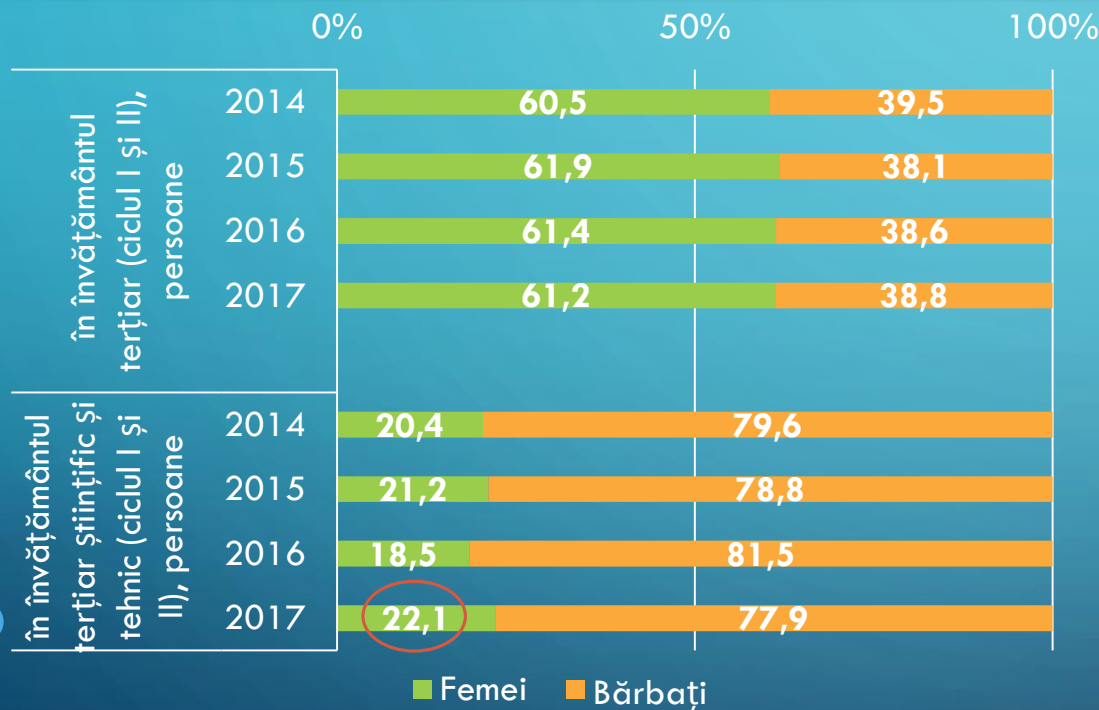
Structura pe sexe a numărului de studenți care își fac studiile în învățământul terțiar în total și științific și tehnic (ciclul I și II), 2014-2017, %

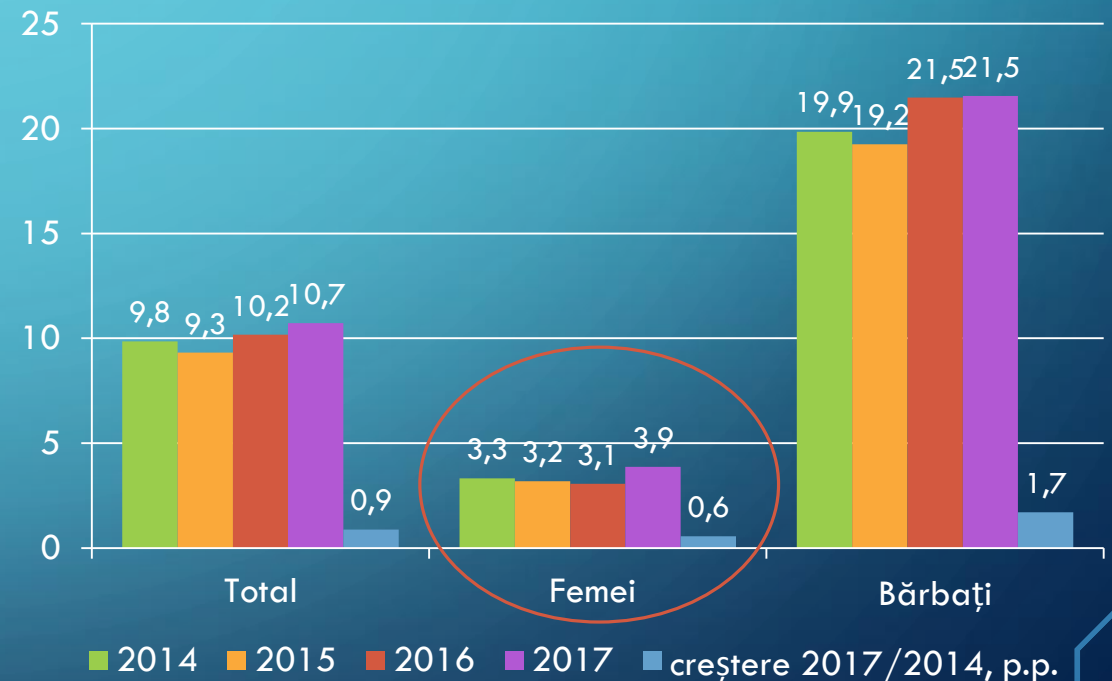
Ponderea studenților care își fac studiile în învățământul terțiar științific și tehnic (ciclul I și II) în numărul total de studenți din învățământul terțiar, pe sexe, 2014-2017, %

ÎNCADRAREA ÎN EDUCAȚIE A STUDENȚILOR ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR

Femeile ce absolvesc învățământul superior sunt mai numeroase, însă cele ce absolvesc învățământul științific și tehnic sunt mult mai puține

Structura pe sexe a numărului de studenți care au absolvit învățământul terțiar în total și științific și tehnic (ciclul I și II), 2014-2017, %

Ponderea studenților care au absolvit studiile în învățământul terțiar științific și tehnic (ciclul I și II) în numărul total de absolvenți ai învățământului terțiar, pe sexe, 2014-2017, %

EDUCAȚIA ÎN TIC: CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Concluzii

- Pe fondul unei tendințe de îmbătrânire a personalului didactic, se înregistrează un nivel înalt de feminizare a profesiilor de pedagog. Aceste tendințe sunt specifice și disciplinelor de matematică și fizică.
- Numărul de elevi în licee scade în continuu, în special scade numărul elevilor de la profilul real, iar acest fapt îngustează potențialul de resurse umane pentru sectorul TIC
- Fetele nu aleg să studieze științele STEM (științe, tehnologie, inginerie și matematică), cu toate că ele sunt mai prezente în învățământul liceal și cel superior.

Recomandări

- *Continuarea politicilor de atragere a personalului didactic tânăr în special a bărbaților în școli, care să contribuie la diminuarea stereotipurilor atât atitudinale cât și în educație și învățare*
- *Aprofundarea eforturilor de atragere a fetelor să aleagă continuarea studiilor în domeniile conexe TIC (STEAM), inclusiv:*
 - *organizarea în școli, licee, universități a unor campanii de sensibilizare destinate elevilor și studenților privind încurajarea alegerii unei cariere în domeniile STEM*
 - *implementarea unor programe specializate care să dezvolte competențele digitale, să încurajeze și să pregătească fetele pentru studiile STEM*
 - *evenimente care să arate fetelor-tinere modele de succes ale femeilor în domeniul TIC, pentru a combate stereotipurile etc.*

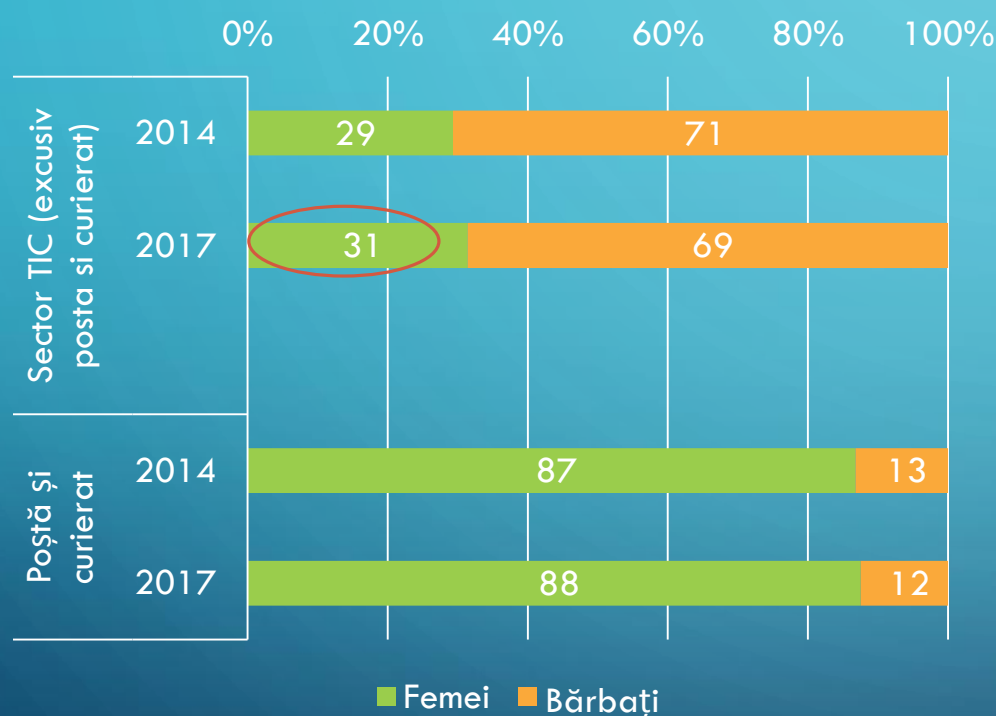
II. OCUPAREA ȘI CONDIȚII DE MUNCĂ

în sectorul **T**ehnologiei
Informației și **C**omunicațiilor (TIC)

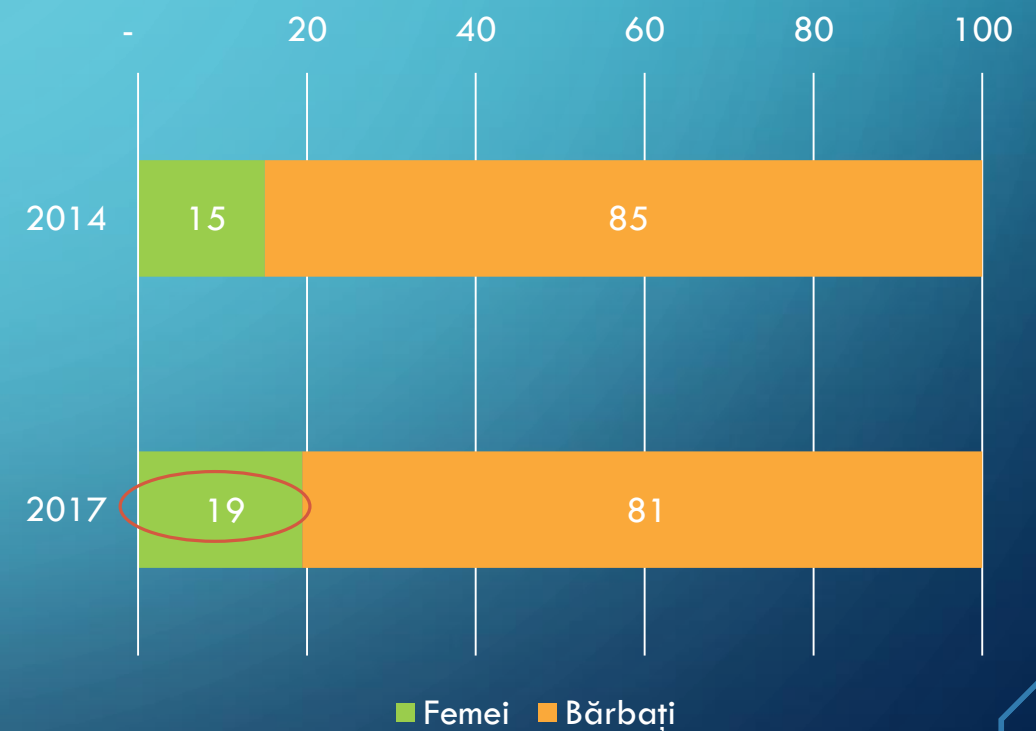

OCUPAREA ÎN SECTORUL TIC

Pe piața forței de muncă în sectorul TIC există decalaje de gen majore, însă în scădere

Distribuția populației ocupate în întreprinderile din sectorul TIC pe sexe, 2014, 2017, %

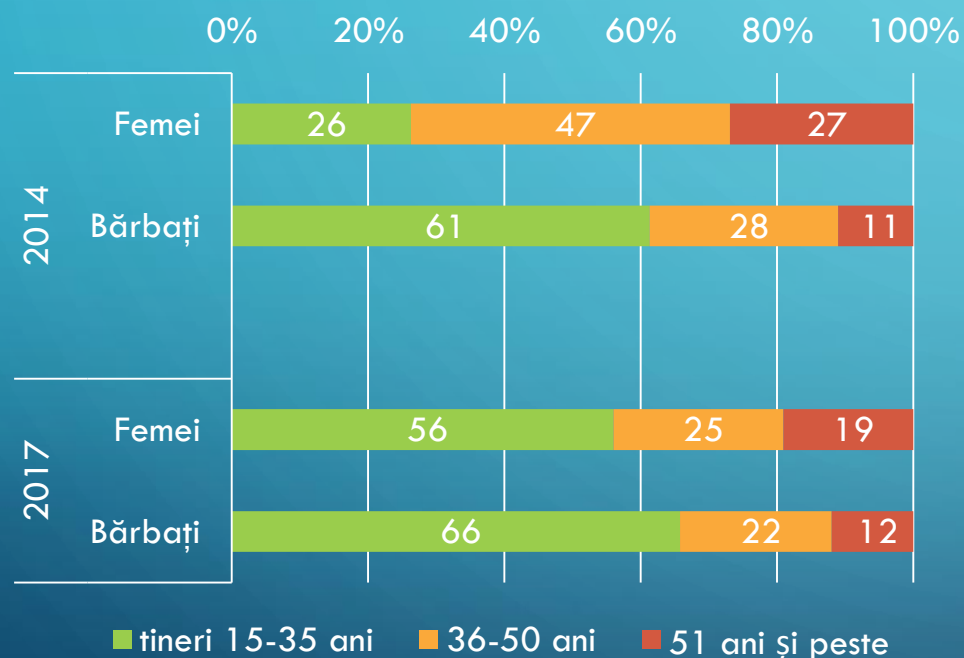

Distribuția specialiștilor în domeniul TIC pe piața muncii pe sexe, 2014, 2017, %

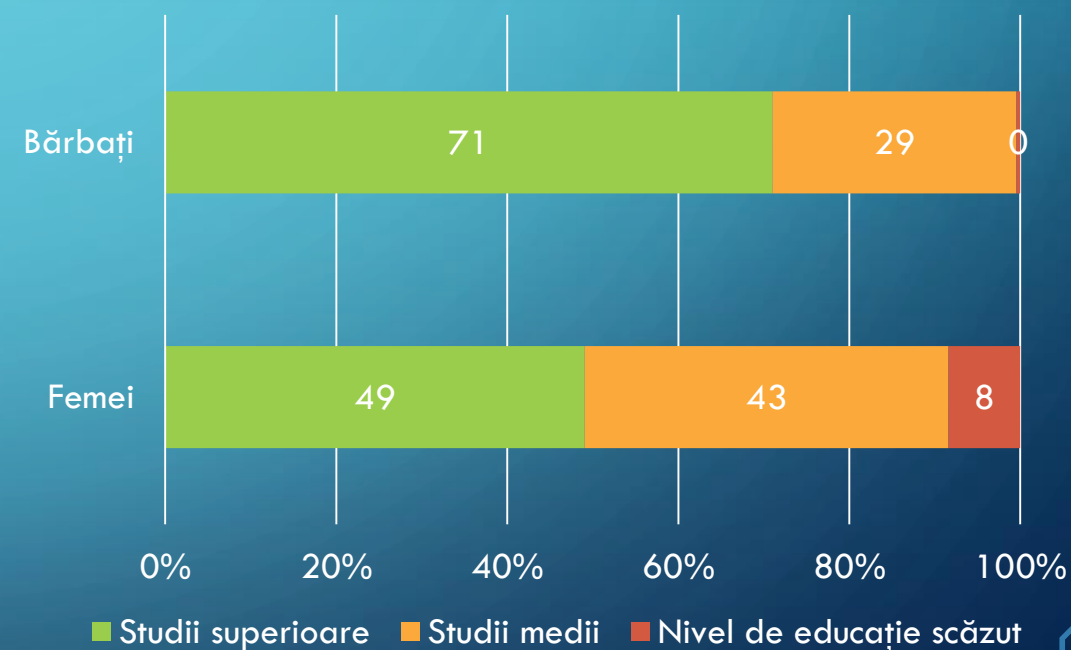
PROFILUL DEMOGRAFIC ȘI SOCIAL AL POPULAȚIEI OCUPATE ÎN SECTORUL TIC: VÂRSTA ȘI STUDIILE

Femeile-tinere sunt subreprezentate pe piața forței de muncă în TIC

Femeile cu studii superioare sunt subreprezentate pe piața forței de muncă în TIC

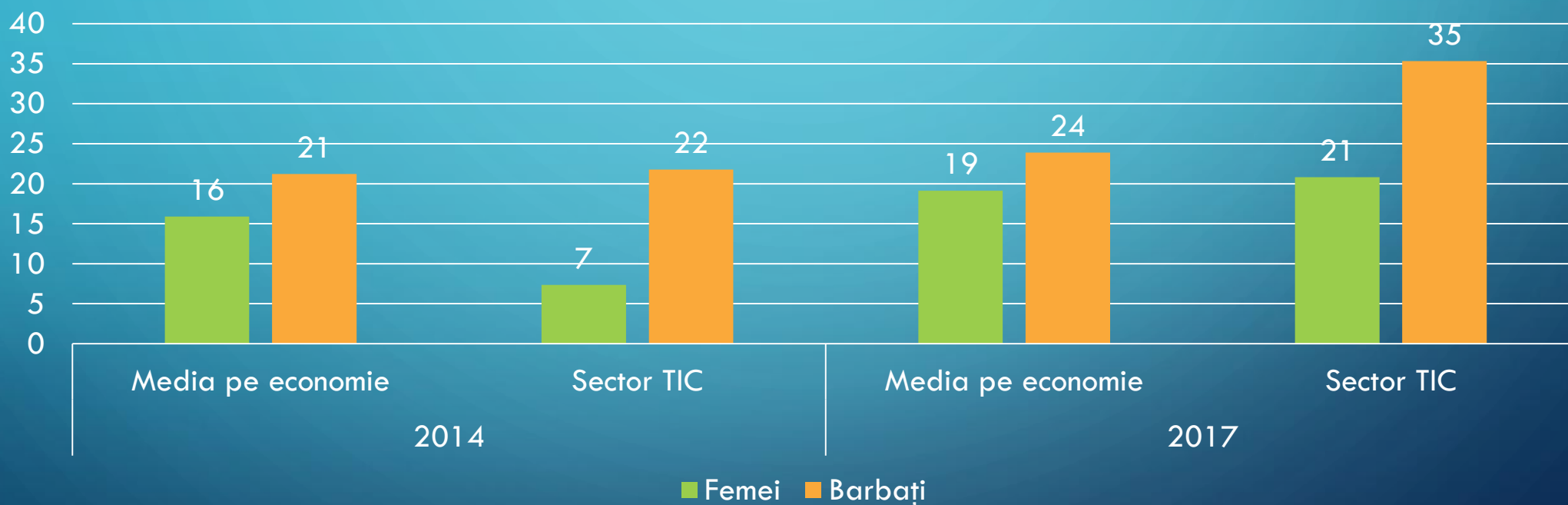
Distribuția populației ocupate în sectorul TIC pe grupe de vârstă și sexe în evoluție, 2014, 2017, %

Distribuția persoanelor angajate în sectorul TIC pe sexe și nivelul de studii, 2017, %

PROFILUL DEMOGRAFIC ȘI SOCIAL AL POPULAȚIEI OCUPATE ÎN SECTORUL TIC: PREZENȚA COPIILOR

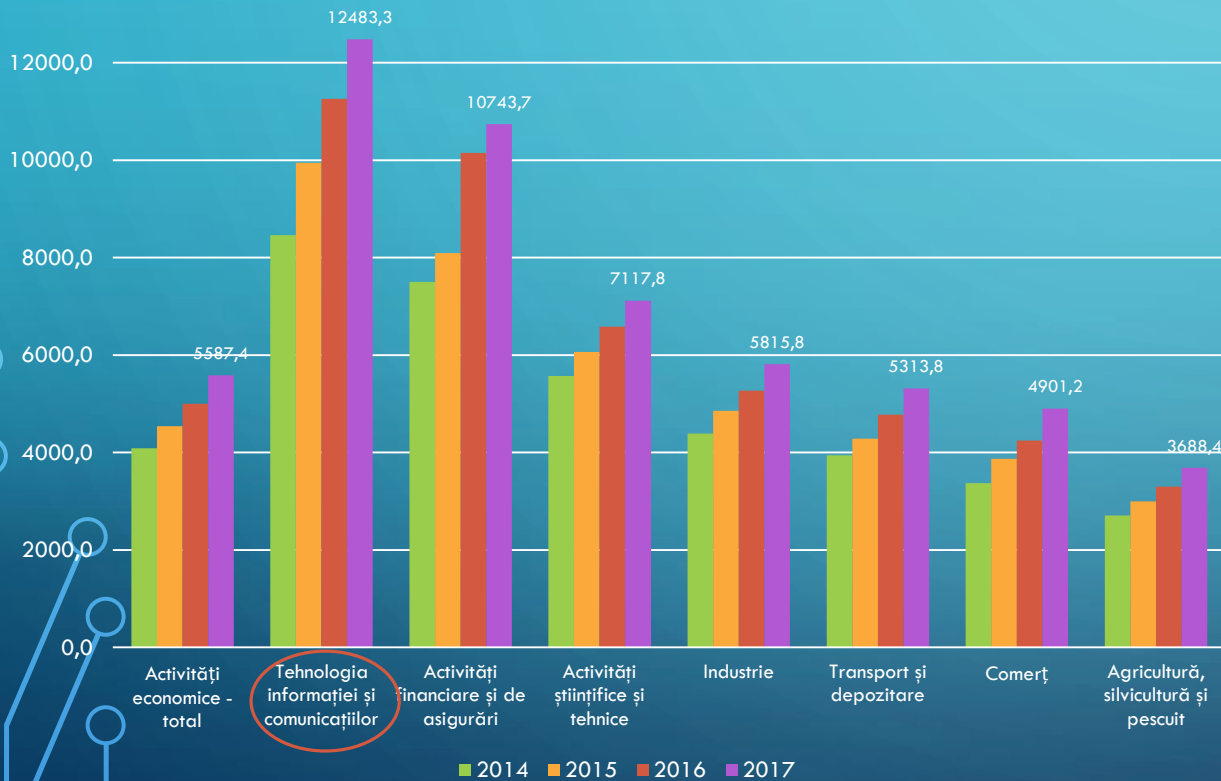
Gradul de participare pe piața muncii al femeilor cu copii de vârstă preșcolară este mai redus

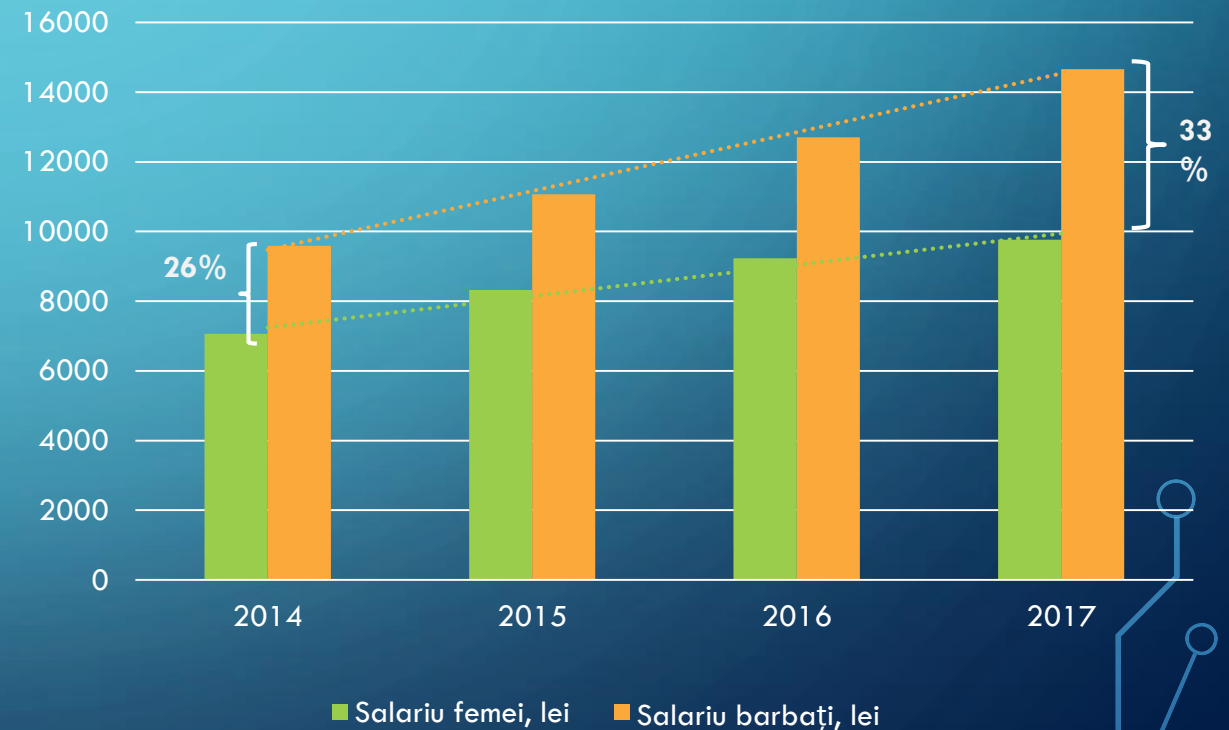
Ponderea angajaților cu copii de vârstă preșcolară, diferențe de gen, 2014, 2017, %

CONDIȚII DE MUNCĂ: *DIFERENȚE SALARIALE DE GEN*

Ocuparea în sectorul TIC asigură salarii decente, dar cu cele mai mari decalaje între salariile femeilor și ale bărbaților

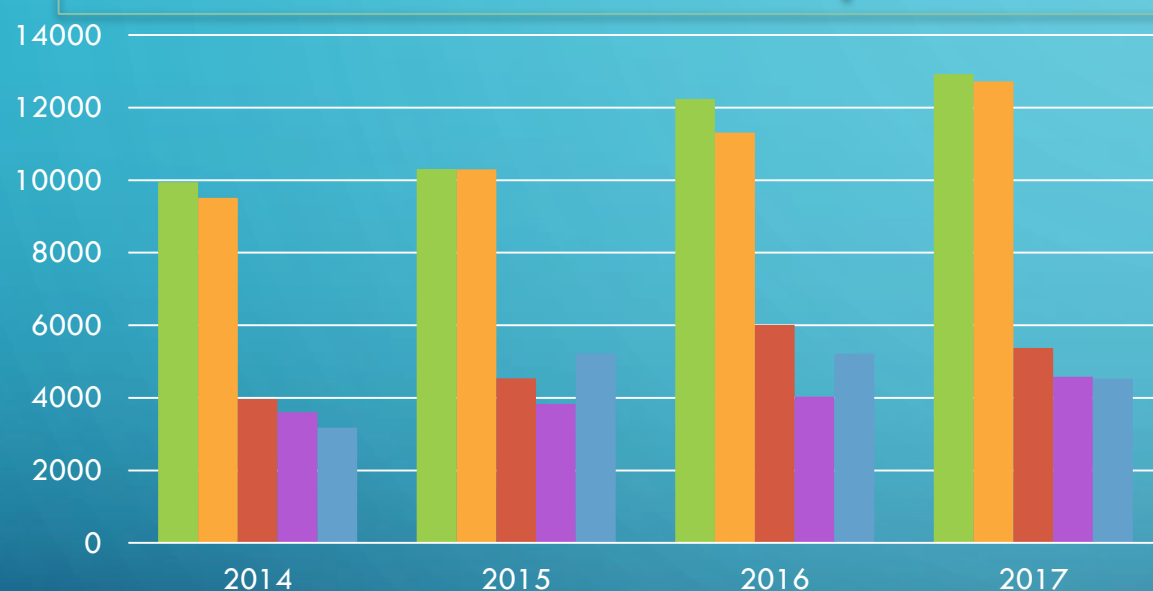
Câștigul salarial mediu brut lunar pe activități economice, 2014-2017, lei

Disparitățile salariale dintre femei și bărbați în sectorul TIC, 2014-2017, lei și %

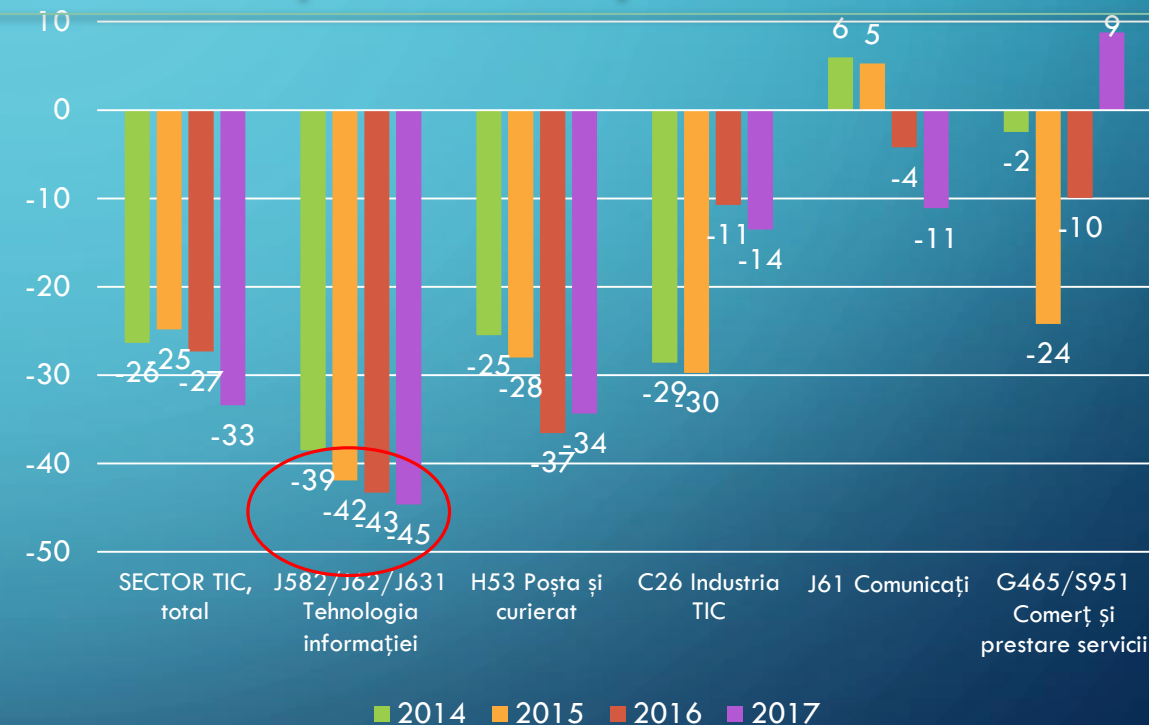
CONDIȚII DE MUNCĂ: DIFERENȚE SALARIALE DE GEN

În ramura tehnologiei informației se oferă cele mai mari salarii, dar se ceează și cele mai mari decalaje între salariile femeilor și ale bărbaților

- J582/J62/J631 Tehnologia informației
- J61 Comunicații
- C26 Industria TIC (261,262,263,264,268)
- H53 Poșta și curierat
- G465/S951 Comerț și prestare servicii

Salariu mediu lunar brut în ramurile TIC, 2014-2017, lei

Diferențele salariale de gen în ramurile TIC (femei comparativ cu bărbați), 2014-2017, %

OCUPARE ȘI CONDIȚII DE MUNCĂ: CONCLUZII

Concluzii

- Femeile sunt mult mai puțin prezente decât bărbații pe piața locurilor de muncă din sectorul TIC și în specialitățile din domeniul TIC (31% / 19%), în mare parte datorită
- Femeile-tinere sunt subreprezentate pe piața forței de muncă în sectorul TIC
- Femeile cu studii superioare sunt subreprezentate pe piața forței de muncă în sectorul TIC
- În medie femeile câștigă cu 33% mai puțin decât bărbații, iar diferențele salariale se adâncesc

Cauze principale:

- *Rata joasă de participare a fetelor la învățământul terțiar în științe STEM determină prezența scăzută a femeilor pe piața muncii în sectorul TIC*
- *Stereotipurile de gen afectează angajarea în sectorul TIC*
- *Distribuția inechitabilă a responsabilităților familiale între femei și bărbați – problema reconcilierii vieții de familie cu cea profesională*

OCUPARE ȘI CONDIȚII DE MUNCĂ: RECOMANDĂRI

- Creșterea numărului de fete încadrate la studii STEM
- Sensibilizarea societății despre dreptul egal al părinților privind acordarea concediului de îngrijire a copilului, despre principiul egalității în onorarea responsabilităților și obligațiilor din viața de familie;
- Încurajarea regimurilor de lucru flexibile (de exemplu, part-time sau lucrul la distanță) în sectorul TIC, reglementarea în acordurile de muncă a particularităților legate de specificul muncii la distanță și asigurarea că formele flexibile de angajare respectă standardele de muncă.
- Dezvoltarea serviciilor de îngrijire a copiilor preșcolari, a serviciilor de creșă, inclusiv în cadrul companiilor private.
- Susținerea antreprenoriatului feminin în sectorul TIC și creșterea numărului de locuri de muncă în sector.

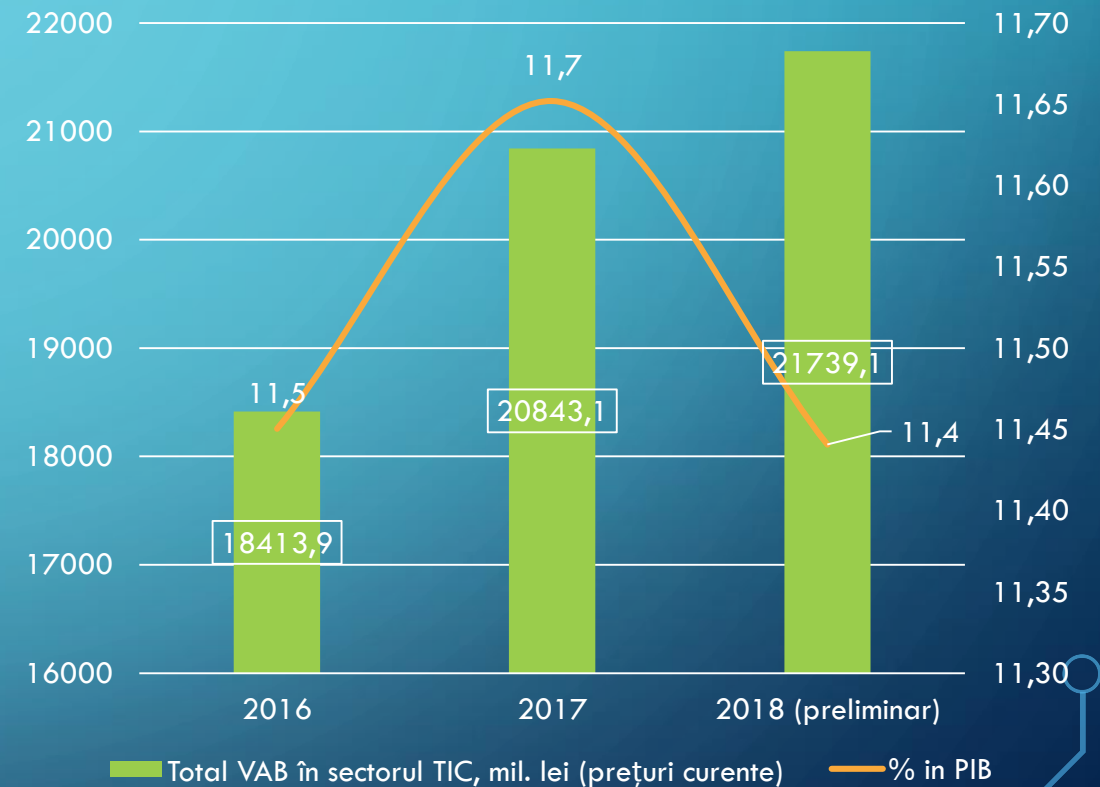
III. ANTREPRENORIAL ȘI POZIȚII DE DECIZIE

în sectorul **T**ehnologiei
Informației și **C**omunicațiilor (TIC)

ROLUL SECTORULUI TIC PENTRU ECONOMIA NAȚIONALĂ

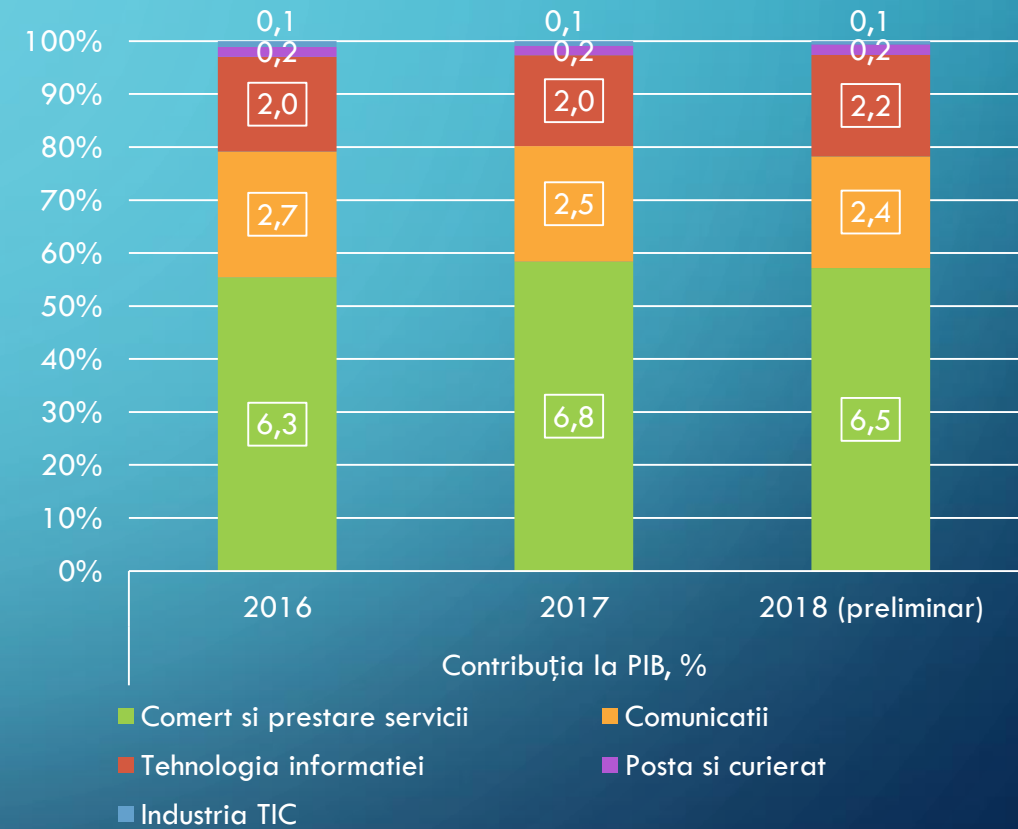
- Sectorul tehnologiei informațiilor și comunicațiilor (TIC) este unul din sectoarele importante ale economiei Republicii Moldova (contribuie anual la formarea PIB cu circa 11-12%)

Valoarea adăugată brută a sectorului TIC și contribuția sectorului la formarea PIB, 2016-2018

ROLUL SECTORULUI TIC PENTRU ECONOMIA NAȚIONALĂ

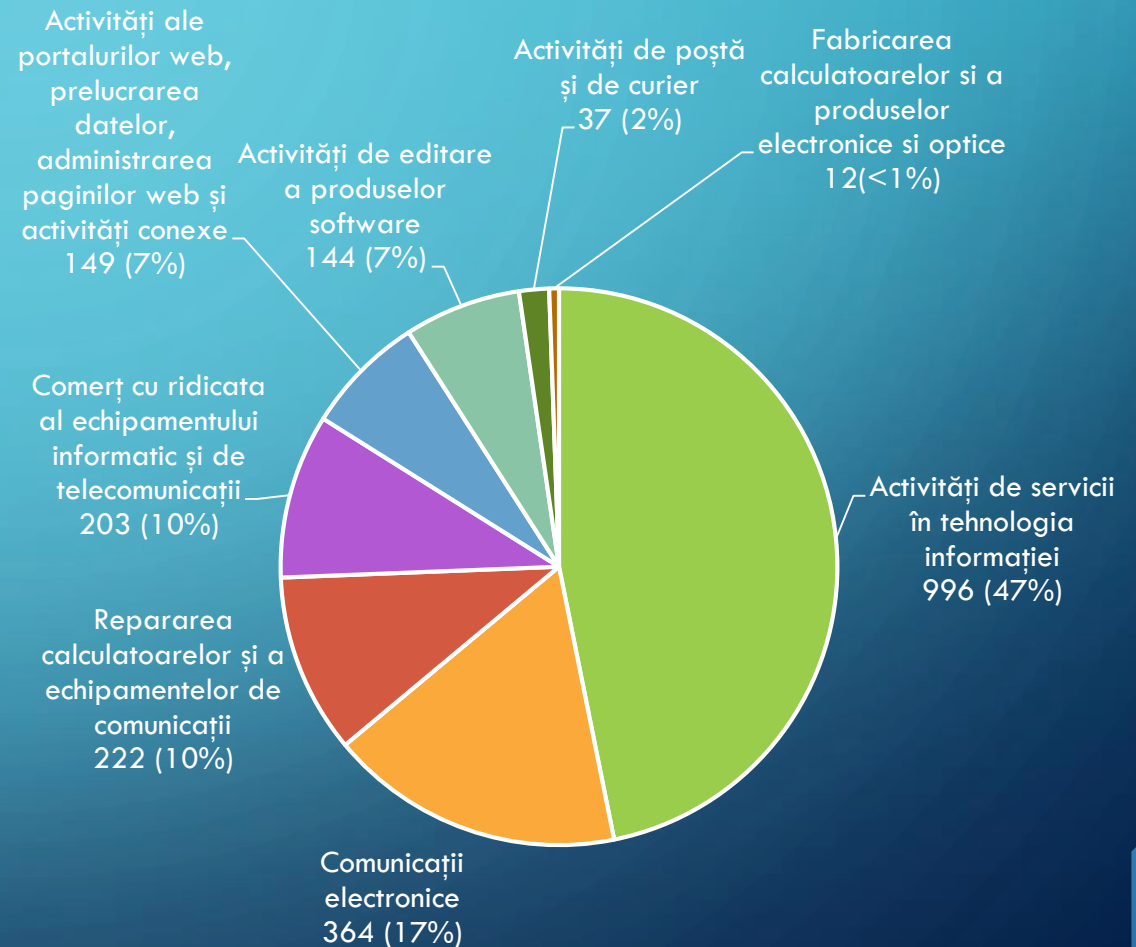
- Peste jumătate din valoarea adăugată brută a sectorului este creată în ramura "Comerț cu ridicata al echipamentului informatic și de telecomunicații" (56% din VAB)
- Contribuții importante la sector sunt aduse de ramurile "Comunicații electronice" (21% din VAB; 2,4% contribuția la PIB) și "Tehnologia informației" (19% din VAB; 2,2% contribuția la formarea PIB)
- În dinamică se conturează o tendință relativ clară de creștere a contribuției ramurii "Tehnologia informației" la formarea PIB (de la 2% în 2016 la 2,2% în 2018)

Contribuția ramurilor sectorului TIC la formarea PIB, 2016-2018, %

ROLUL SECTORULUI TIC PENTRU ECONOMIA NAȚIONALĂ

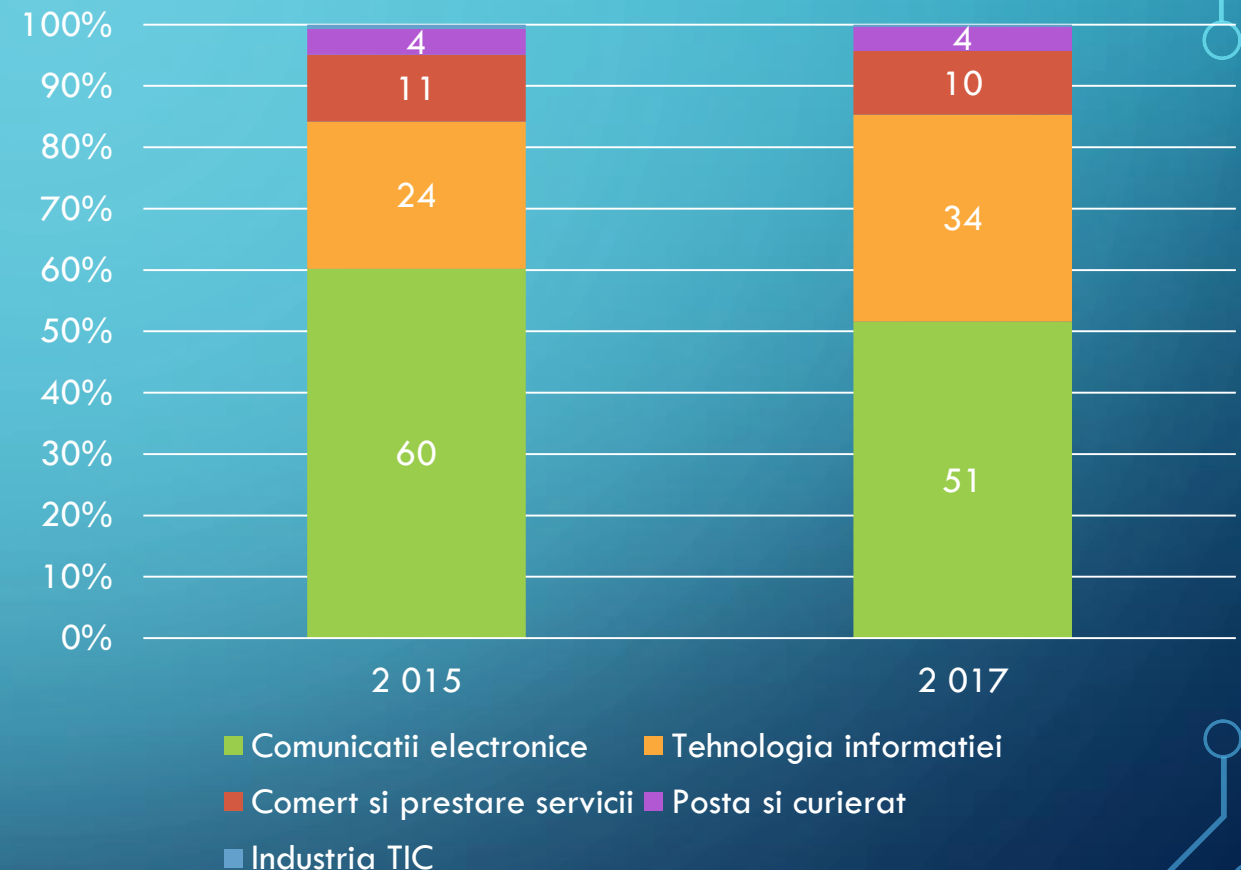
- În sectorul TIC, activează peste 2 mii întreprinderi, ceea ce constituie circa 4% din numărul total de întreprinderi din țară.
- Aproape jumătate din întreprinderile din sector prestează servicii în tehnologia informației

Structura întreprinderilor din sectorul TIC, pe activități economice, 2017, număr întreprinderi și %

ROLUL SECTORULUI TIC PENTRU ECONOMIA NAȚIONALĂ

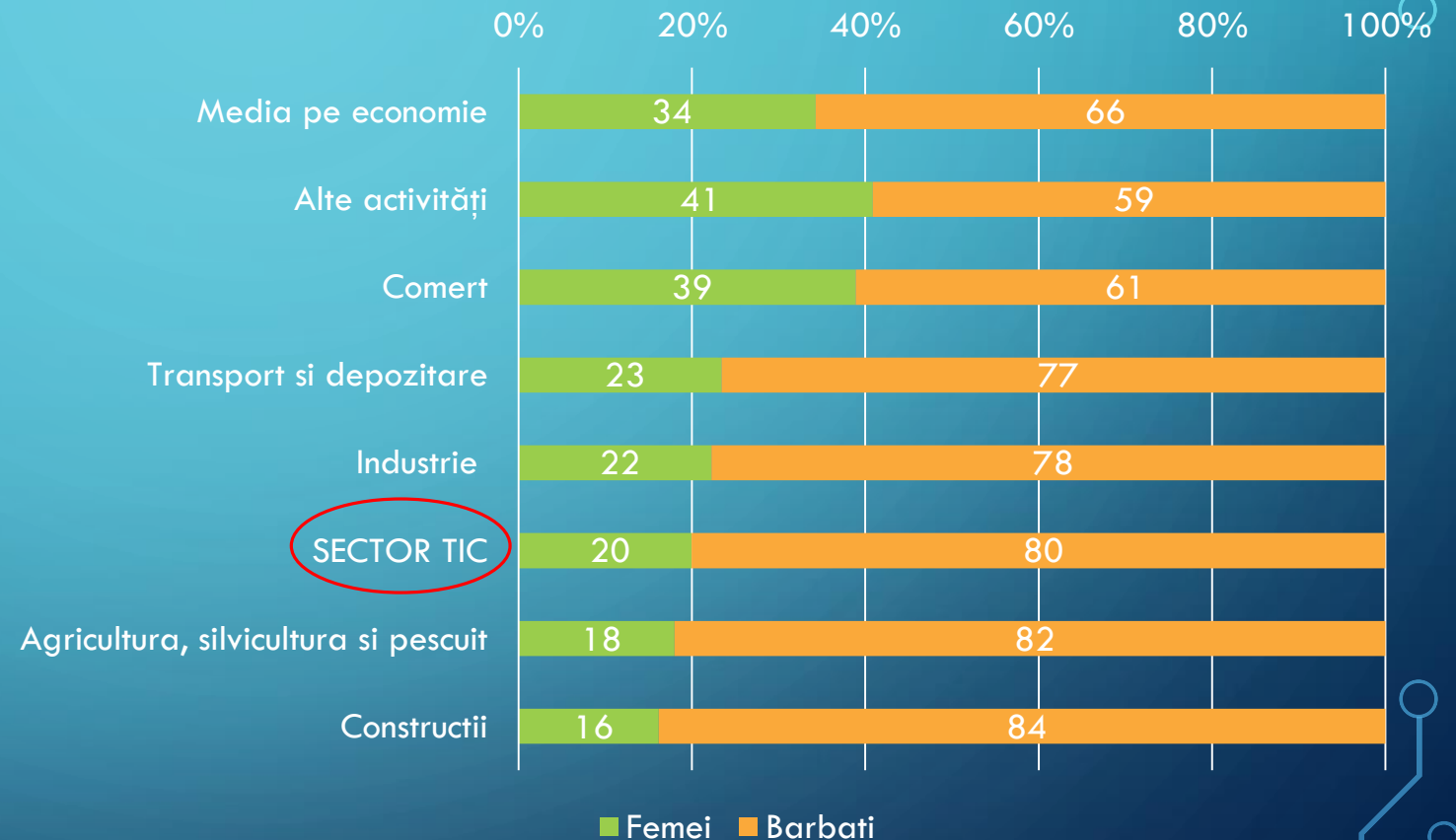
- Sectorul TIC este în ascensiune, numărul întreprinderilor și volumul afacerilor fiind în creștere
 - În anul 2017 numărul afacerilor în sectorul TIC a crescut cu 24,8% față de 2015
 - În 3 ani cifra de afaceri în sectorul TIC a crescut cu circa 8,2%
- Cea mai dinamică ramură este tehnologia informației, contribuția căreia la CA a crescut în decursul a 3 ani de la 24% la 34%

Contribuția ramurilor TIC la formarea cifrei de afaceri a sectorului, 2015, 2017, %

EGALITATEA DE GEN ÎN ACTIVITATEA DE ANTREPRENORIAT ÎN SECTORUL TIC

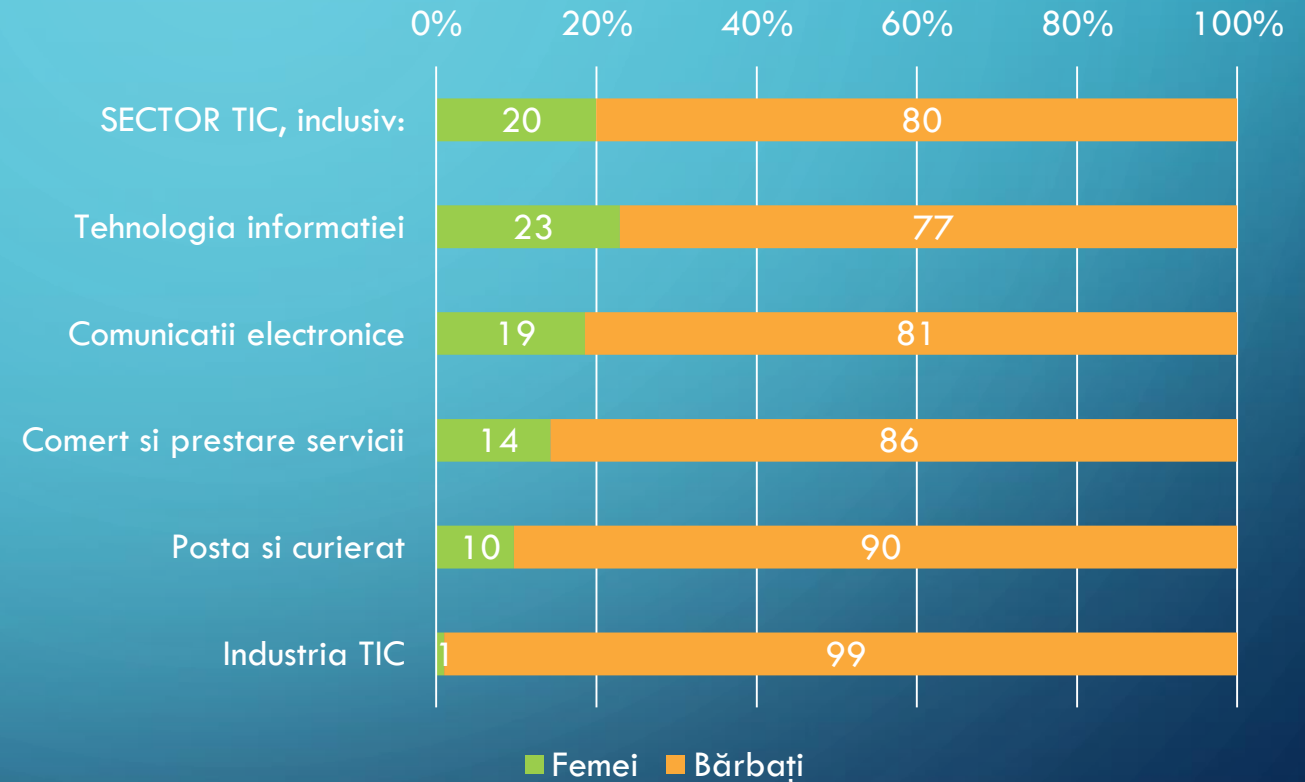
- În sectorul TIC numărul de femei-antreprenoare este de 4 ori mai mic decât cel al bărbaților-antreprenori (20%).
- Sectorul TIC este unul dintre cele mai masculinizate sectoare după sectorul de construcții și agricultură și unul dintre principalele sectoare care contribuie la adâncirea diferențelor de gen.

Distribuția antreprenorilor pe sexe și activități economice, 2017, %

EGALITATEA DE GEN ÎN ACTIVITATEA DE ANTREPRENORIAT ÎN SECTORUL TIC

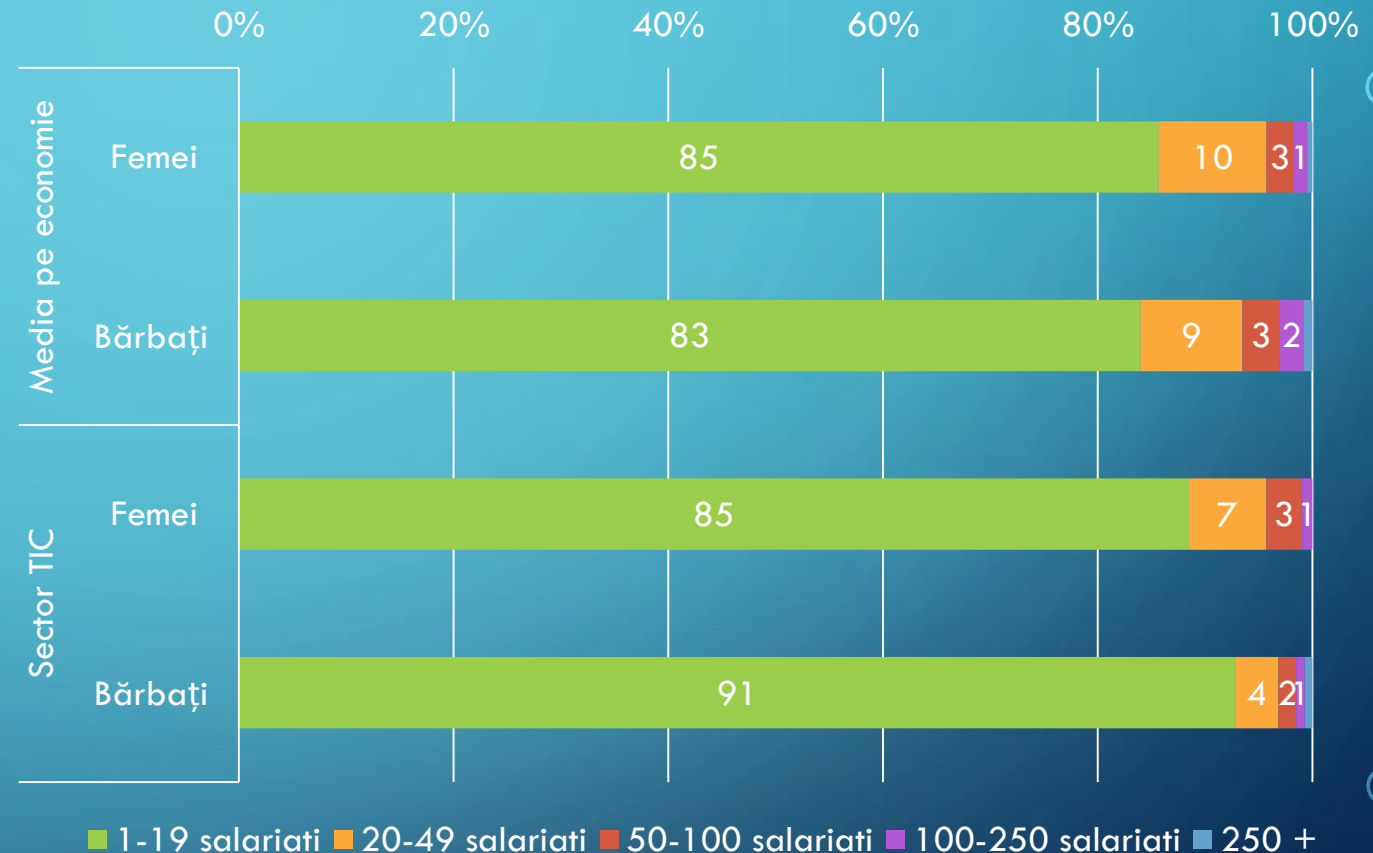
- Cea mai dominată de femei ramură este *tehnologia informației*, unde circa 23% din afaceri sunt gestionate de femei.
- Totuși în această ramură există cele mai mari riscuri de adâncire a diferențelor de gen (numărul afacerilor deschise de bărbați progresaază mai rapid decât numărul afacerilor deschise de femei - 30% vs 22%).

Distribuția întreprinzătorilor pe sexe și ramuri TIC, 2017, %

CARACTERISTICI SOCIALE ȘI DEMOGRAFICE ALE ANTREPRENORILOR DIN SECTORUL TIC: MĂRIMEA ÎNTREPRINDERII

- Sectorul TIC este predominant de întreprinderi micro și mici (96%), celor mijlocii revenindu-le o cotă de doar circa 3%, iar celor mari— de 1%
- Atât femeile, cât și bărbații gestionează întreprinderi ce au un număr de până la 20 de salariați (circa 85% și, respectiv, 91% de întreprinderi).

Distribuția întreprinderilor după mărimea întreprinderii și sexul conducătorului, 2017, %

CARACTERISTICI SOCIALE ȘI DEMOGRAFICE ALE ANTREPRENORILOR DIN SECTORUL TIC: VÂRSTA

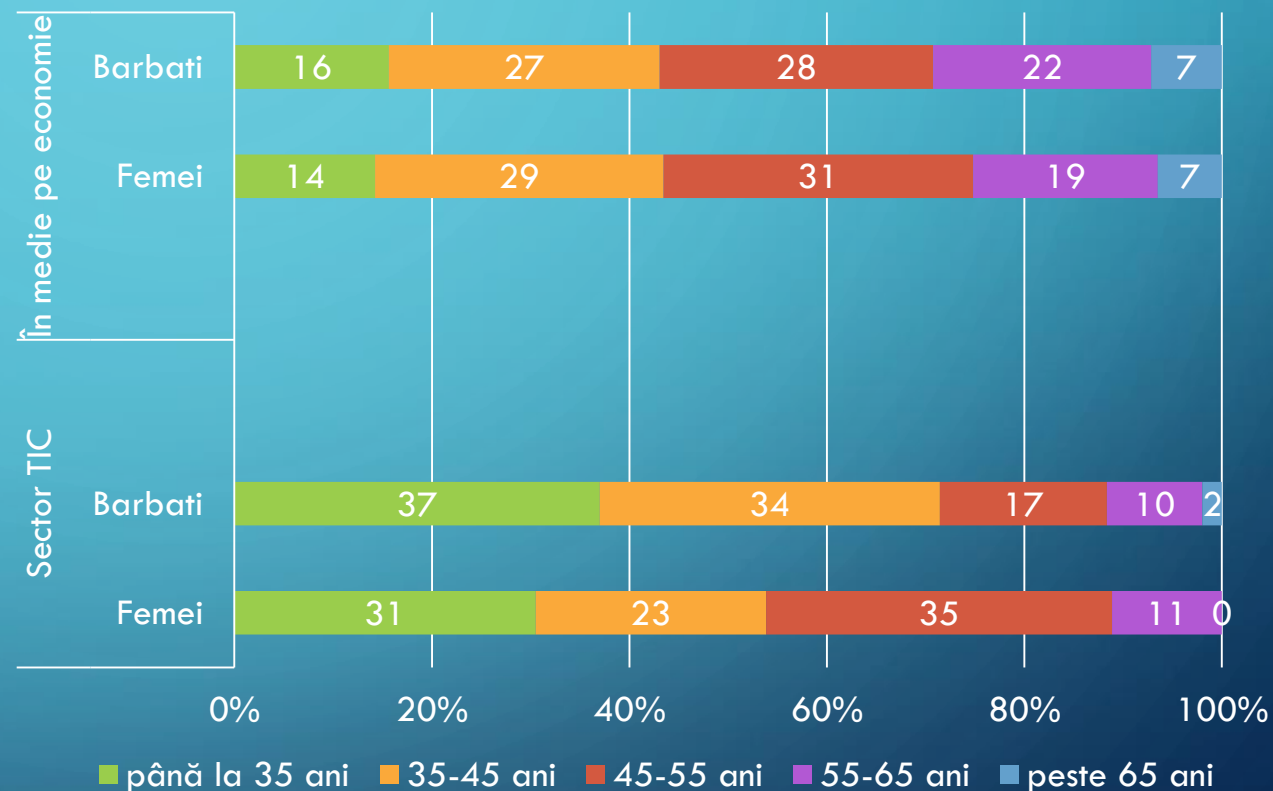
• Tehnologia informației și comunicațiilor este sectorul antreprenorilor tineri:

- Circa 36% din întreprinderile din sector sunt gestionate de persoane cu vârsta de până la 35 ani și altele 32% - de persoane cu vârsta cuprinsă între 35-45 ani.

• Participarea femeilor-tinere în activitatea de antreprenoriat în sectorul TIC este mai redusă decât a bărbaților:

- numărul antreprenoarelor de sex feminin cu vârsta de până la 45 ani este de 5,3 ori mai mic decât nr. antreprenorilor de sex masculin

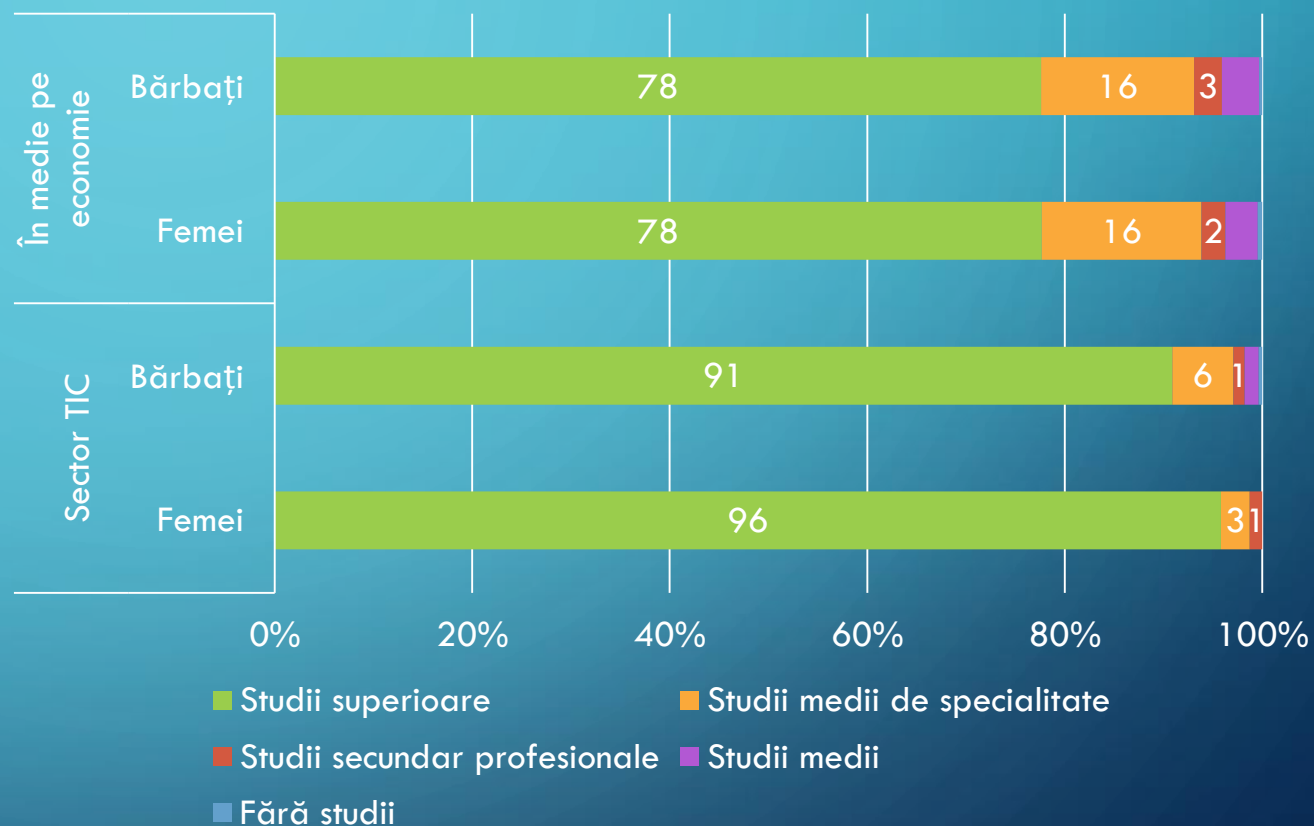
Distribuția antreprenorilor după vârstă și sex, %

Distribuția antreprenorilor după vârstă și sex, 2017 %

CARACTERISTICI SOCIALE ȘI DEMOGRAFICE ALE ANTREPRENORILOR DIN SECTORUL TIC: STUDIILE

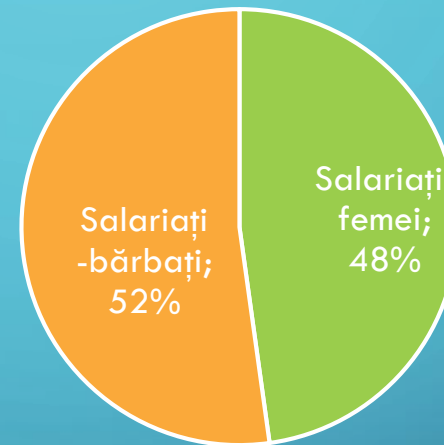
- Nivelul de instruire al antreprenorilor din sectorul TIC este mai înalt comparativ cu alte sectoare economice, iar numărul antreprenorilor cu studii superioare este în creștere.
 - circa 92% din totalul antreprenorilor din TIC dețin studii superioare comparativ cu 78% - media pe economie (în creștere cu 5 p.p.).
- Nivelul de educație al antreprenorilor de sex feminin este mai mare decât cel al antreprenorilor de sex masculin în sectorul TIC
 - Circa 96% din femeile-antreprenoare au studii superioare, în timp ce ponderea bărbaților-antreprenori cu acest nivel de educație constituie circa 91%, cu 5 p.p. mai puțin.

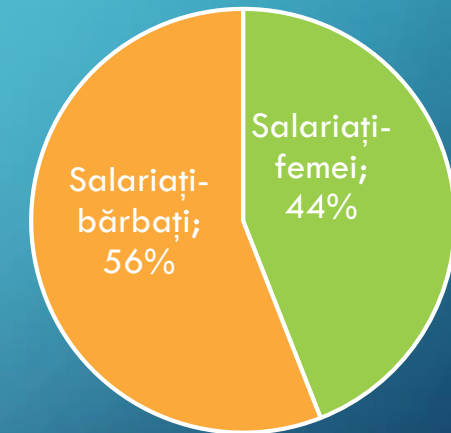
Distribuția antreprenorilor după sexe și nivelul de instruire, 2017, %

OCUPAREA ȘI NIVELUL REMUNERĂRII ÎN COMPANIILE CONDUSE DE FEMEI ȘI BĂRBAȚI

- **Femeile-antreprenoare sunt mai predispuse să angajeze la muncă femei decât bărbații-antreprenori**

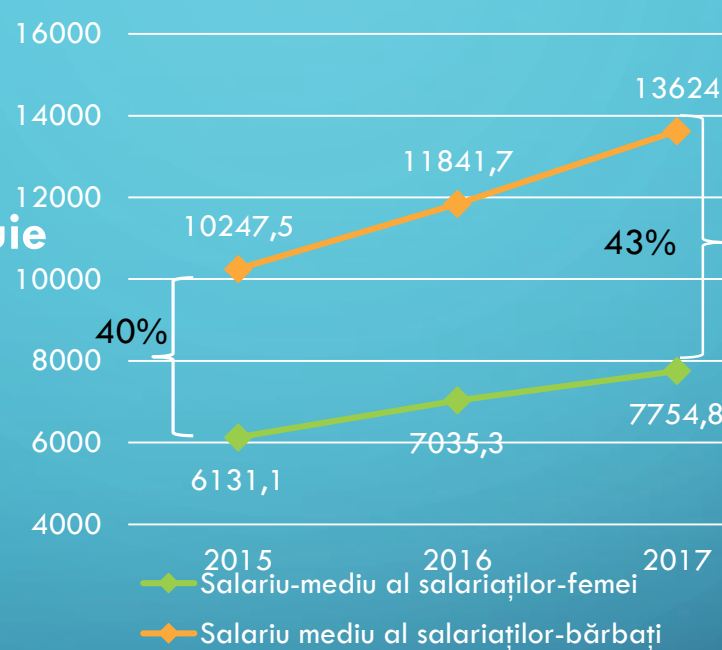
Distribuția salariaților pe sexe în întreprinderile conduse de femei, 2017, %

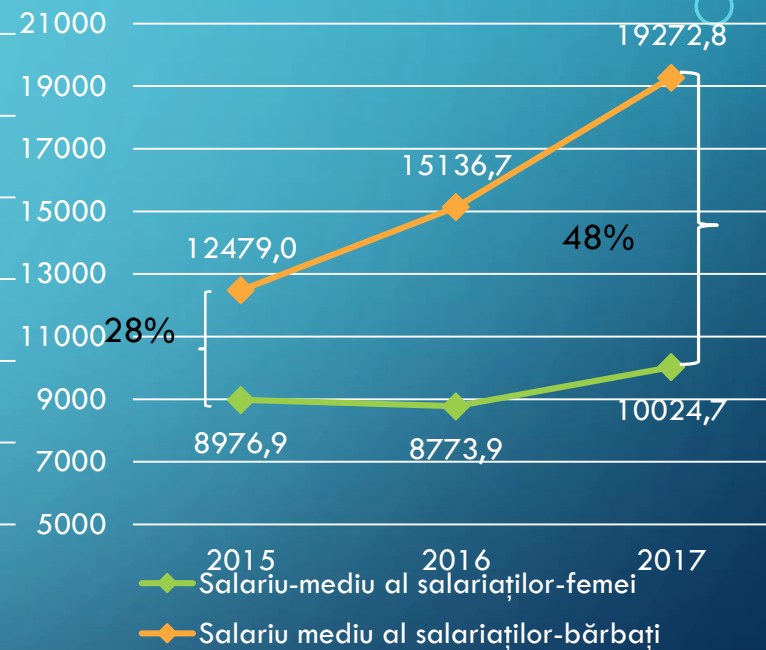
Distribuția salariaților pe sexe în întreprinderile conduse de bărbați, 2017, %

OCUPAREA ȘI NIVELUL REMUNERĂRII ÎN COMPANIILE CONDUSE DE FEMEI ȘI BĂRBAȚI

- Femeile-antreprenoare din sectorul TIC oferă salarii mai decente angajaților decât bărbații-antreprenori și contribuie astfel la ridicarea bunăstării familiilor
- Problema ecartului salarial de gen este mai profundă în întreprinderile gestionate de femei

Salariu mediu brut lunar (lei) și ecartul salarial de gen (%) în întreprinderile din TIC conduse de bărbați, 2015-2017

Salariu mediu brut lunar (lei) și ecartul salarial de gen (%) în întreprinderile din TIC conduse de femei, 2015-2017

ANTREPRENORIAT ȘI POZIȚII DE DECIZIE: CONCLUZII

- În sectorul Tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC) femeile sunt subreprezentate în calitate de antreprenoare (20% vs 34% – media pe economie).
- Participarea femeilor tinere la activitatea de antreprenariat este și mai redusă (16% - sub media națională), iar în evoluție ponderea femeilor-antreprenoare tinere este în descreștere.
- În general, participarea femeilor în activitatea de antreprenariat în sectorul TIC se îmbunătățește. Această tendință este însoțită de anumite riscuri. În ramura *tehnologiei informației*, care este cea mai progresivă ramură, numărul afacerilor conduse de bărbați cresc în tempouri mai rapide decât a celor conduse de femei.
- Totodată, creșterea numărului de femei-antreprenoare contribuie la creșterea bunăstării familiilor acestora și micșorează diferențele de gen în ceea ce privește ocuparea pe piața forței de muncă, iar în ceea ce privește unii indicatori de performanță acestea întrec bărbații

ANTREPRENORIAT ȘI POZIȚII DE DECIZIE: RECOMANDĂRI

- Asigurarea accesului femeilor-antreprenoare la programe naționale de stimulare a afacerilor în sectorul TIC. Ramura prioritară trebuie să fie tehnologia informației. Grupul țintă – femeile tinere
- Susținerea start-up-urilor din sectorul TIC, prin programe specializate de acces la finanțe, instruire și consultanță antreprenorială
- Implementarea a unor programe educaționale în domeniul TIC pentru femei, precum și promovarea mai intensă a specialităților TIC în rândul fetelor
- Evidențierea modelelor feminine în antreprenoriatul din sectorul digital și oferirea unei vizibilități femeilor din acest sector.

IV. CERCETAREA- DEZVOLTAREA-INOVARIA

în sectorul **T**ehnologiei
Informației și **C**omunicațiilor (TIC)

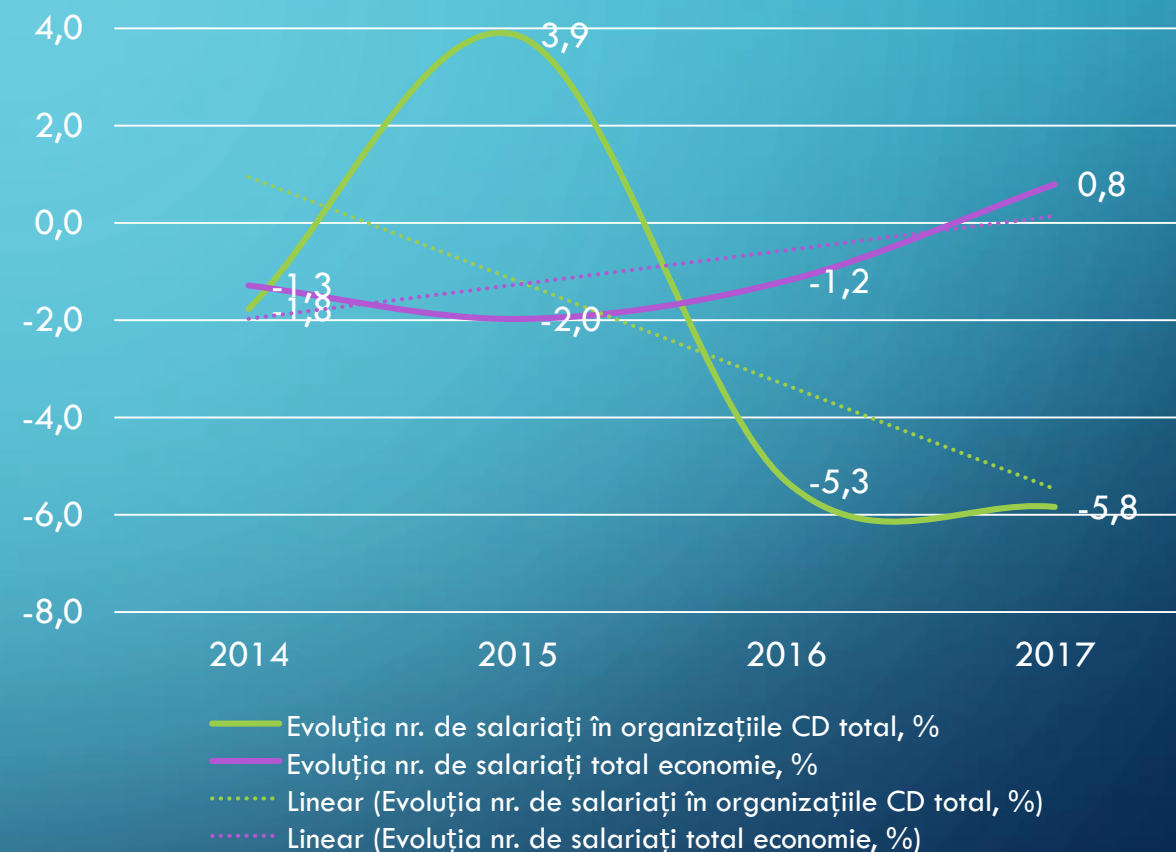

ACTIVITATEA DE CERCETARE-DEZVOLTARE – PREZENTARE GENERALĂ

• Sectorul cercetare-dezvoltare înregistrează pierderi calitative și cantitative ale potențialului uman:

- Numărul cercetătorilor în Republica Moldova constituie circa 4,7 mii persoane, mai puțin de 1% din numărul total al salariaților
- Doar 22% din totalul personalului din domeniul cercetării-dezvoltării sunt tineri
- Numărul cercetătorilor a scăzut cu 7% între 2014 și 2017.

• Finanțarea publică a cercetării-dezvoltării este în scădere

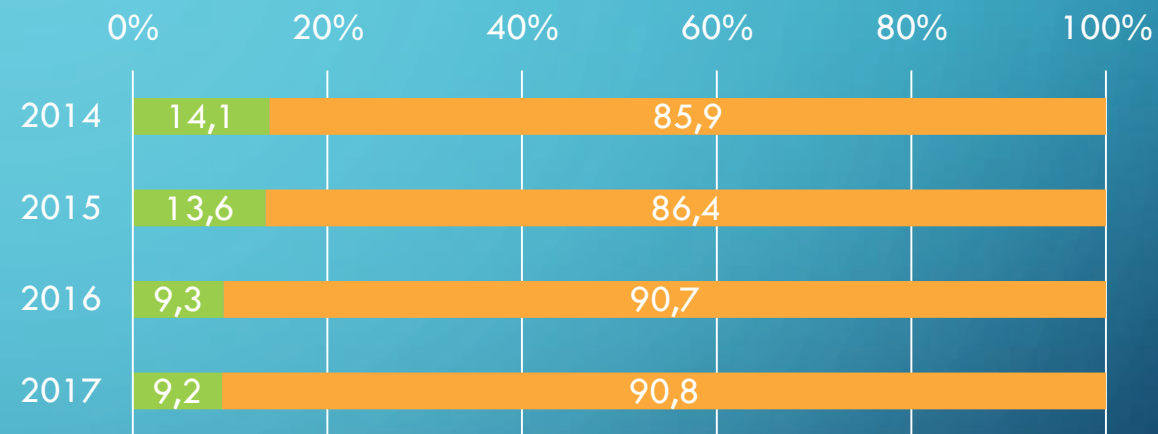

Evoluția numărului de salariați în organizațiile din domeniul cercetării-dezvoltării comparativ cu evoluția salariaților la nivel național, 2014-2017, %

ACTIVITATEA DE CERCETARE-DEZVOLTARE – PREZENTARE GENERALĂ

- **Conexiunea dintre comunitatea științifică și mediul de afaceri este slabă.**

- Majoritatea personalului angajat în activități de cercetare-dezvoltare activează în sectorul public
- Participarea cercetătorilor în sectorul privat (mediul de afaceri) este nesemnificativă și în scădere (9,2%, în scădere cu 5 p.p. în 4 ani).

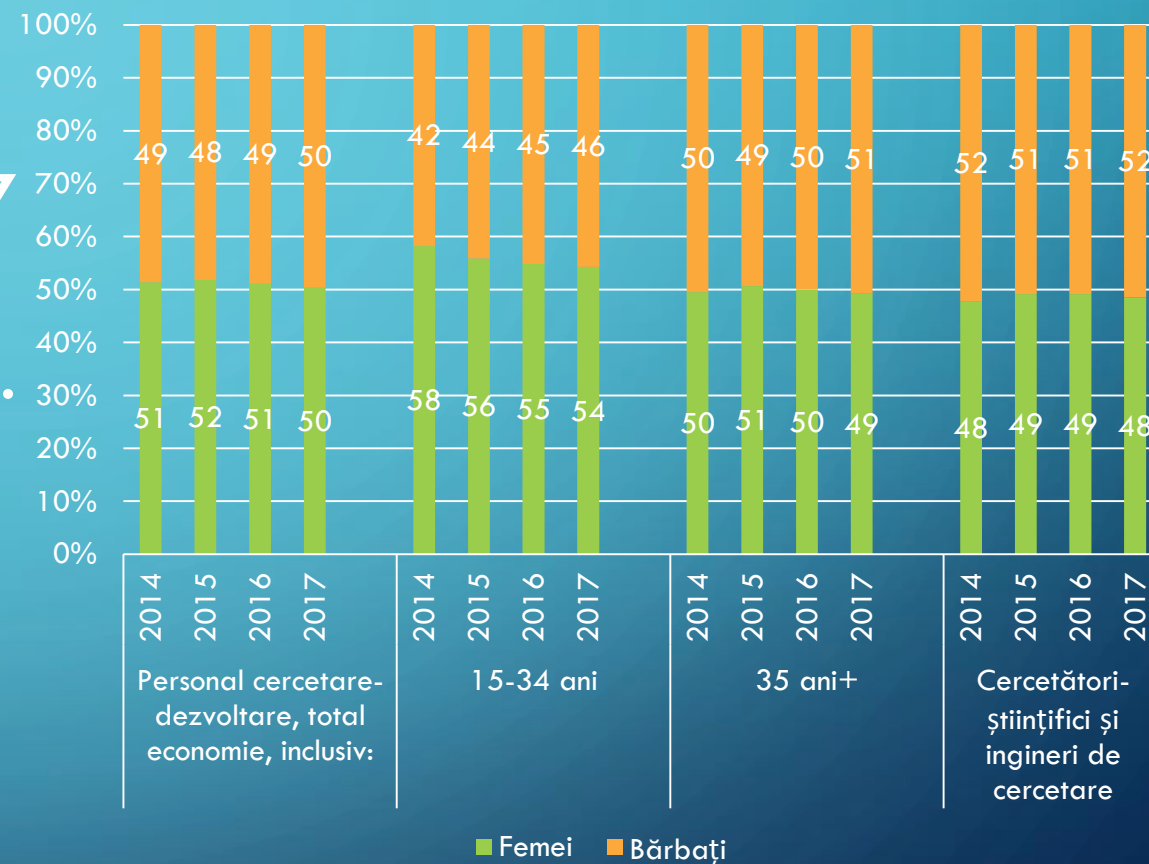

- Pondere cercetătorilor în întreprinderi din nr. total de cercetători
- Pondere cercetătorilor în alte instituții

Distribuția cercetătorilor pe sectoare, 2014-2017, %

EGALITATEA DE GEN ÎN ACTIVITATEA DE CERCETARE-DEZVOLTARE

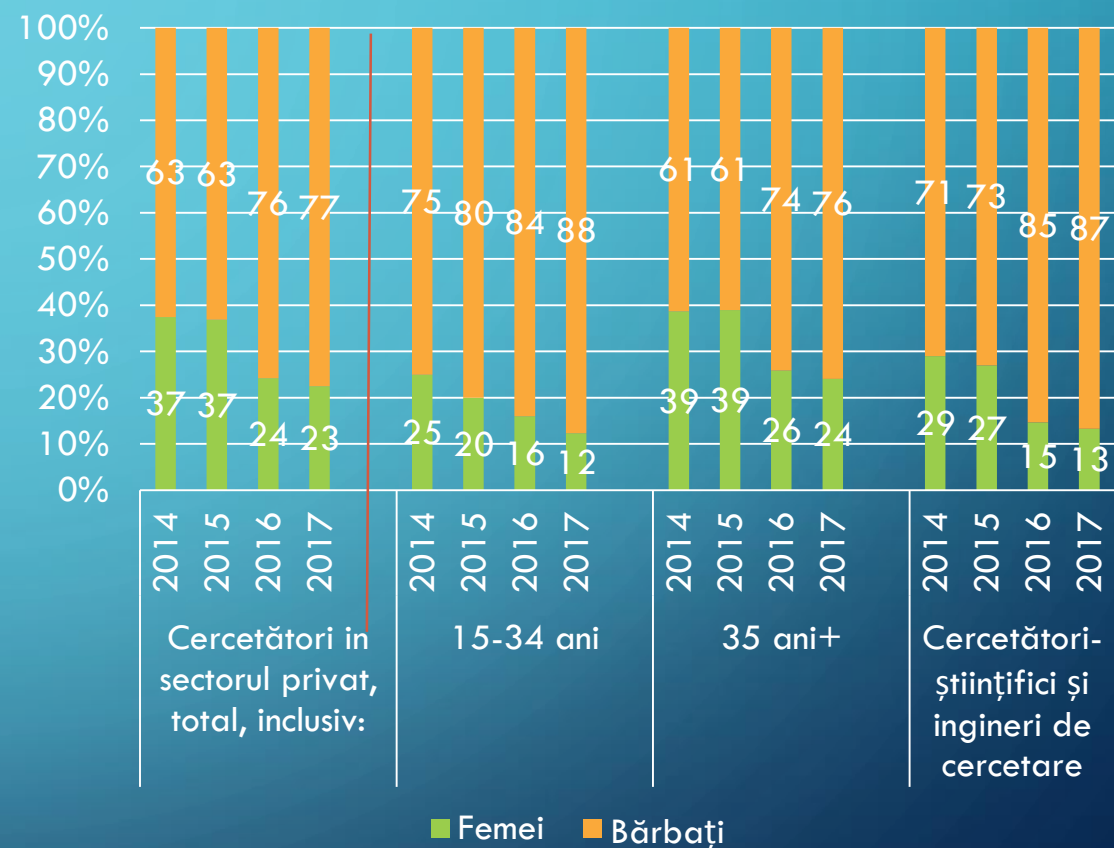
- În medie, la nivel național, în 2017 se constată un echilibru de gen în rândul cercetătorilor (50%vs 50%).

Structura personalului ce se ocupă de cercetare-dezvoltare pe sexe și categorii de vârstă, total economie, 2014-2017 %

EGALITATEA DE GEN ÎN ACTIVITATEA DE CERCETARE-DEZVOLTARE

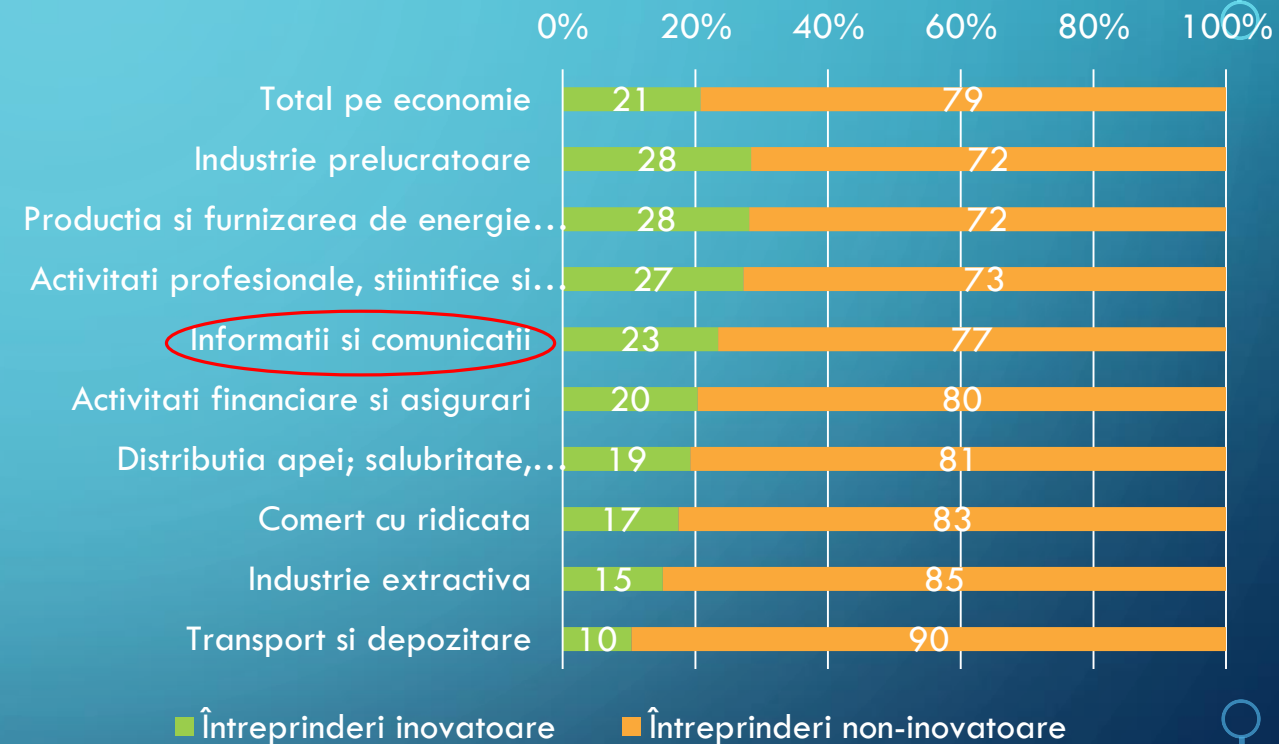
- În activitatea de cercetare-dezvoltare diferențele de gen sunt profunde la nivelul sectorului privat:
 - Din cei 9,2% de cercetători angajați în sectorul privat doar 23% erau femei în 2017
 - cele mai mari diferențe de gen se observă în rândul cercetătorilor tineri, cu vârsta de până la 35 ani, unde ponderea femeilor tinere ce desfășoară activitate de cercetare-dezvoltare în cadrul întreprinderilor private este doar de 12%

Structura personalului ce se ocupă de cercetare-dezvoltare în întreprinderi, pe sexe, 2014-2017, %

ACTIVITATEA DE INOVARE ÎN ÎNTREPRINDERILE DIN SECTORUL TIC

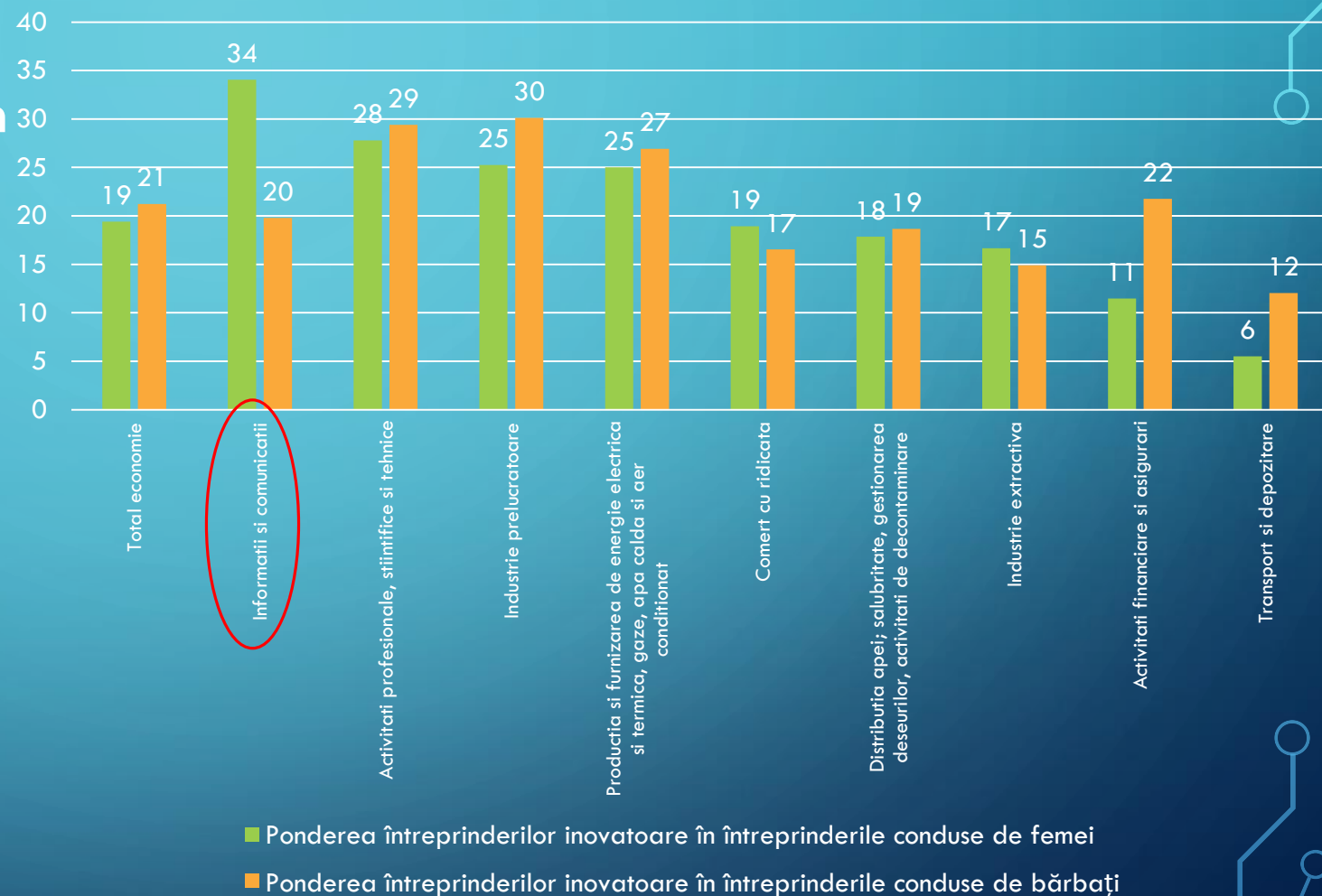
- Activitatea de inovare în cadrul întreprinderilor nu este foarte extinsă:
 - Conform rezultatelor Cercetării activității de inovare în întreprinderile din industrie și servicii circa 21% întreprinderi realizează în perioada 2015-2016
- Ramura "Informații și comunicații" se situează pe locul patru după ponderea întreprinderilor inovatoare (23%)

Dimensiunea inovării în cadrul întreprinderilor, pe activități economice, 2015-2016, %

ACTIVITATEA DE INOVARE ÎN ÎNTREPRINDERILE DIN SECTORUL TIC

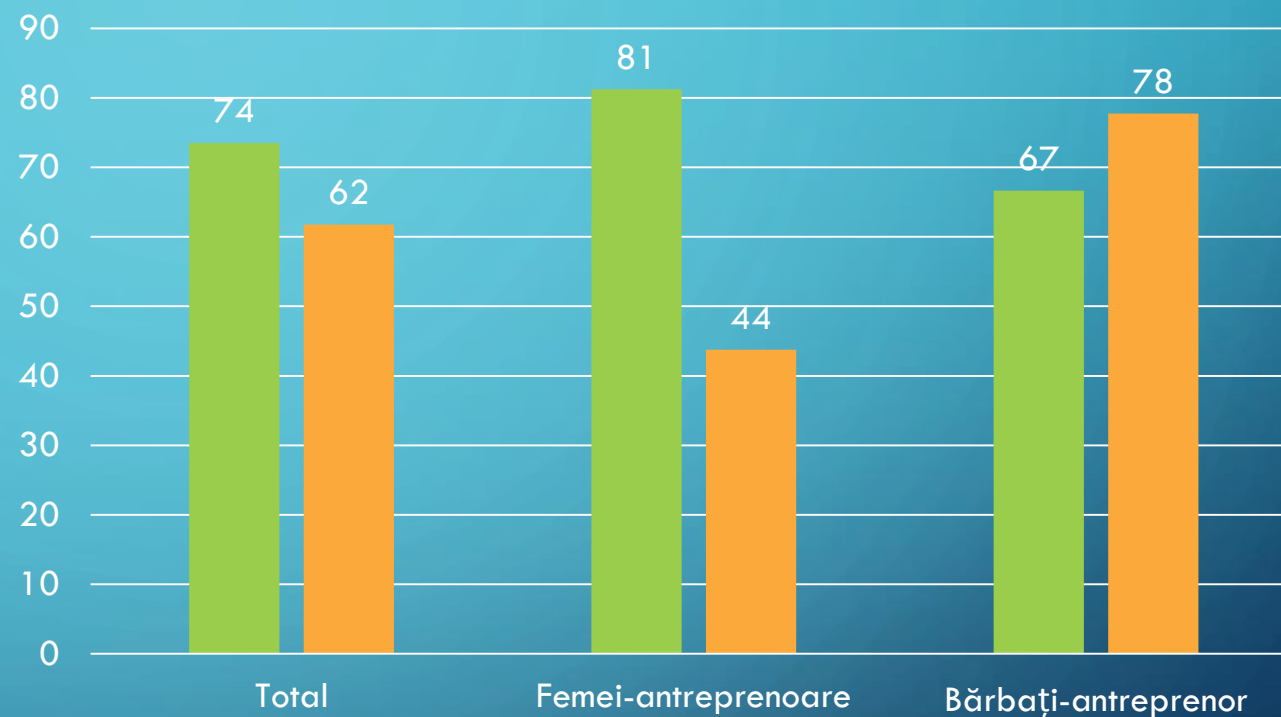
- În mediu, la nivel național, în întreprinderile conduse de femei, dimensiunea inovării este puțin sub nivelul înregistrat în întreprinderile conduse de bărbați.
- În ramura "Informații și comunicații", femeile-antreprenoare contribuie mai mult la inovarea întreprinderilor.

Dimensiunea inovării în cadrul întreprinderilor, pe activități economice, 2015-2016, %

ACTIVITATEA DE INOVARE ÎN ÎNTREPRINDERILE DIN SECTORUL TIC

- În ramura "Informații și comunicații", femeile-antreprenoare preferă mai mult să implementeze metode inovatoare de *organizare și/sau marketing*, iar bărbații-antreprenori – *inovații de produse și/sau procese*.

■ Ponderea întreprinderilor inovatoare de metode de organizare și/sau marketing în total întreprinderi inovatoare

■ Ponderea întreprinderilor inovatoare de produse și/sau procese în total întreprinderi inovatoare

Tipurile de inovări implementate în întreprinderile din ramura "Informații și comunicații", după sexul conducătorului întreprinderii, 2015-2016, %

ACTIVITATEA DE CERCETARE-DEZVOLTARE-INOVARIE: CONCLUZII

- Activitatea de cercetare-dezvoltare nu este integrată pe scară largă în întreprinderile din sectorul privat (9,2%), iar tendințele în această direcție sunt negative. Femeile sunt subreprezentate în activitatea CDI în sectorul privat.
- Resursa umană devine o problemă accentuată a sectorului: implicarea tinerilor și numărul cercetătorilor, în general, este în descreștere (-7%), sectorul fiind predominat de persoane în vârstă (78%).
- Sistemul de cercetare și inovare al Republicii Moldova rămâne finanțat insuficient
- Întreprinderile din ramura *informațiilor și comunicațiilor* se situează pe locul IV, în ceea ce privește integrarea inovațiilor în activitate.
- În ramura *informațiilor și comunicațiilor* activitățile inovatoare predomină mai mult în întreprinderile conduse de femei decât în cele conduse de bărbați (34% vs 20%).

RECOMANDĂRI CERCETARE-DEZVOLTARE

- Promovarea interesului pentru știință și inovare în învățământul preuniversitar, prin includerea în manuale și în materialele didactice electronice a descoperirilor recente, prin includerea în curriculum a unor elemente de educație privind antreprenoriatul bazat pe inovare, prin colaborarea cu revistele tehnice adresate elevilor și cu publicațiile de popularizare a științei.
- Atragerea tinerilor talentați în activitatea de cercetare prin organizarea de concursuri cu premii pentru soluții inovatoare.
- Consolidarea legăturilor dintre diferite subsisteme (business, știință, educație, infrastructură) sau componente ale sistemului CDI, prin crearea unor platforme de interacțiune dintre acestea.

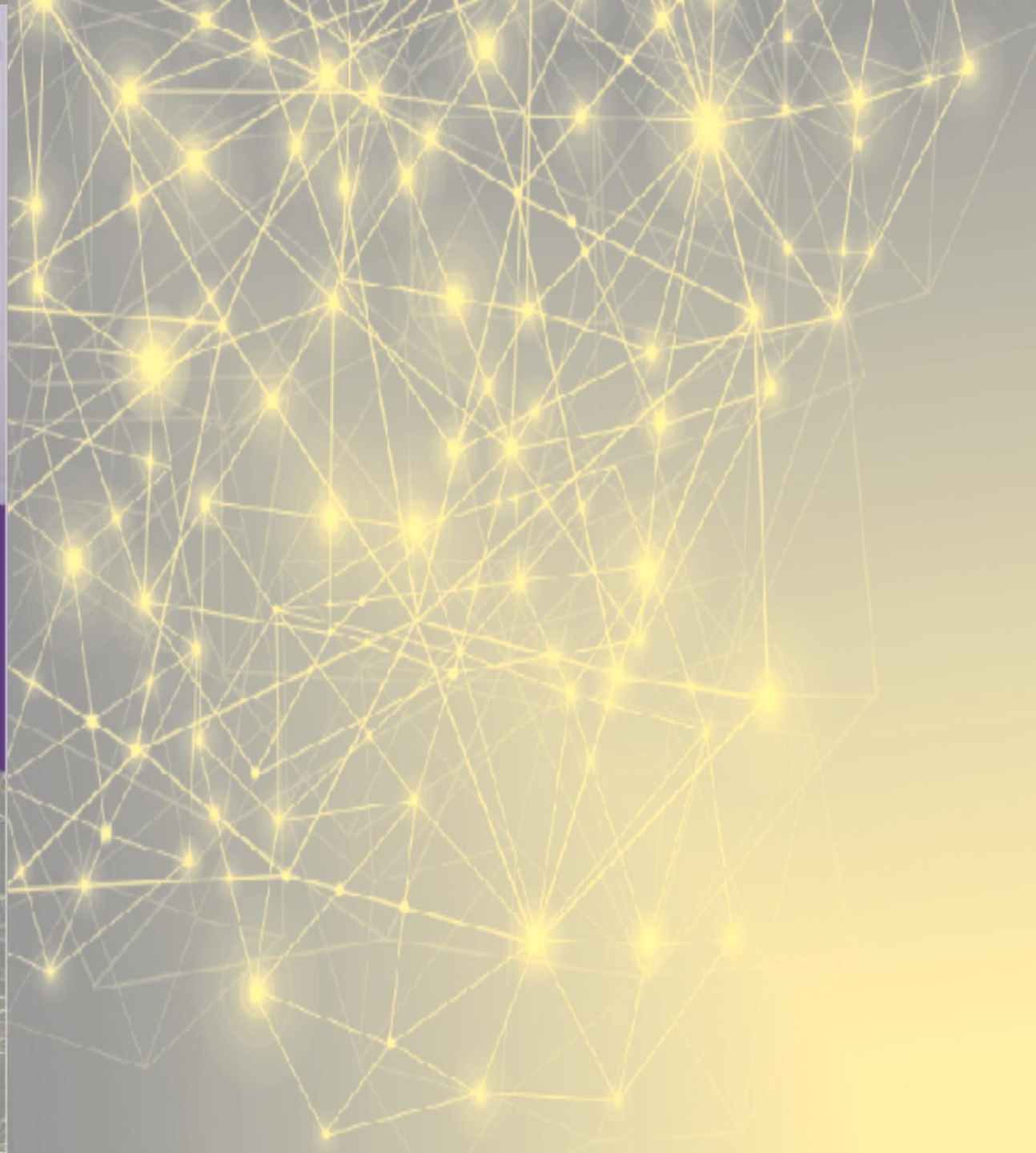
RECOMANDĂRI: INOVARE

- Dezvoltarea unor instrumente de finanțare și/sau introducerea unor facilități fiscale special pentru IMM și companiile conduse de femei, entități care întâmpină dificultăți în finanțarea inovațiilor.
- Diversificarea surselor de finanțare prin promovarea fondurilor de capital de risc (venture), care ar putea avea o influență benefică asupra dezvoltării procesului de finanțare a activității inovaționale în Republica Moldova
- crearea noilor clustere, parcuri și incubatoare specializate și Includerea acestora în rețele internaționale de dezvoltare, asigurarea accesului transparent și echitabil la resursele și programele internaționale.

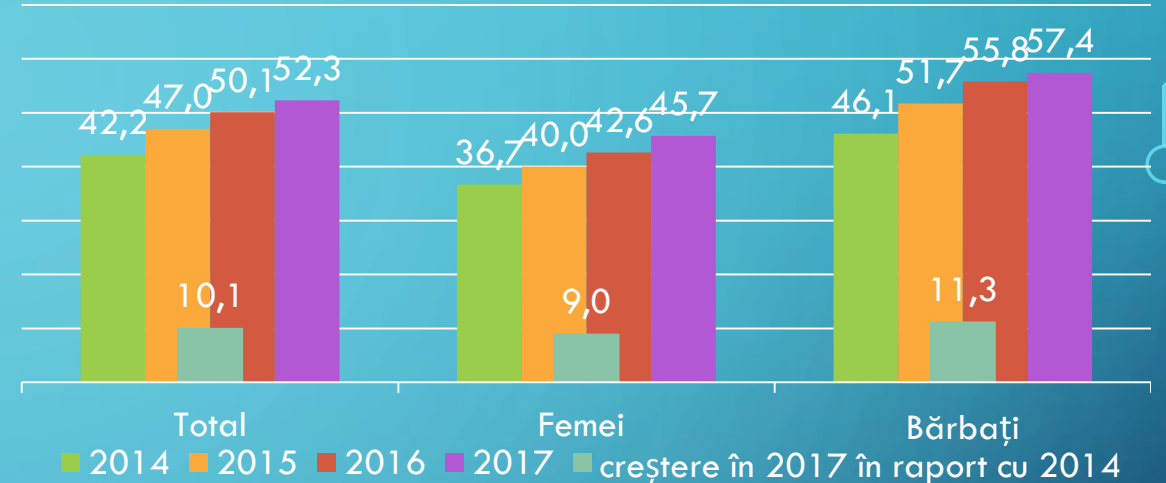
V. ACCESUL ȘI UTILIZAREA TEHNOLOGIEI INFORMAȚIEI ȘI COMUNICAȚIILOR DE POPULAȚIE

în sectorul **T**ehnologiei
Informației și **C**omunicațiilor (TIC)

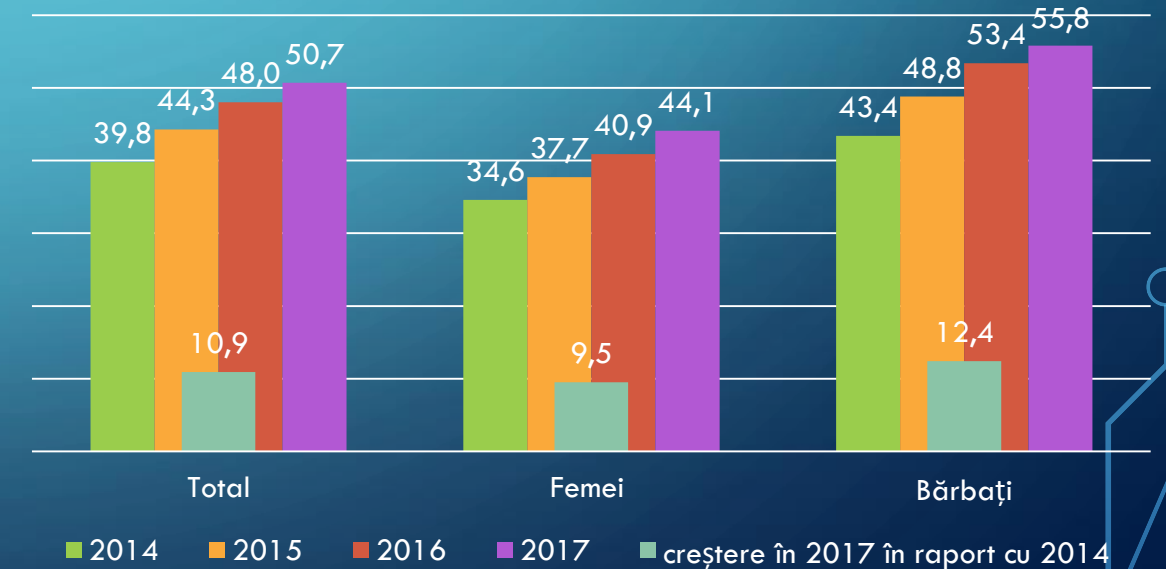

DOTAREA CU CALCULATOARE ȘI ACCES LA INTERNET

- Peste jumătate dintre gospodăriile casnice în 2017 dispuneau de calculatoare (52,3%) și erau conectate și utilizau Internetul (50,7%)
- Gradul de dotare cu calculatoare dar și de utilizare a Internetului este mai înalt în gospodăriile conduse de bărbați (57,4% gradul de dotare cu calculatoare și 55,8% nivelul de conectare la internet)
- De asemenea și creșterea indicatorilor respectivi în 2017 în raport cu 2014 este mai mare în cazul când capul gospodăriei este bărbat

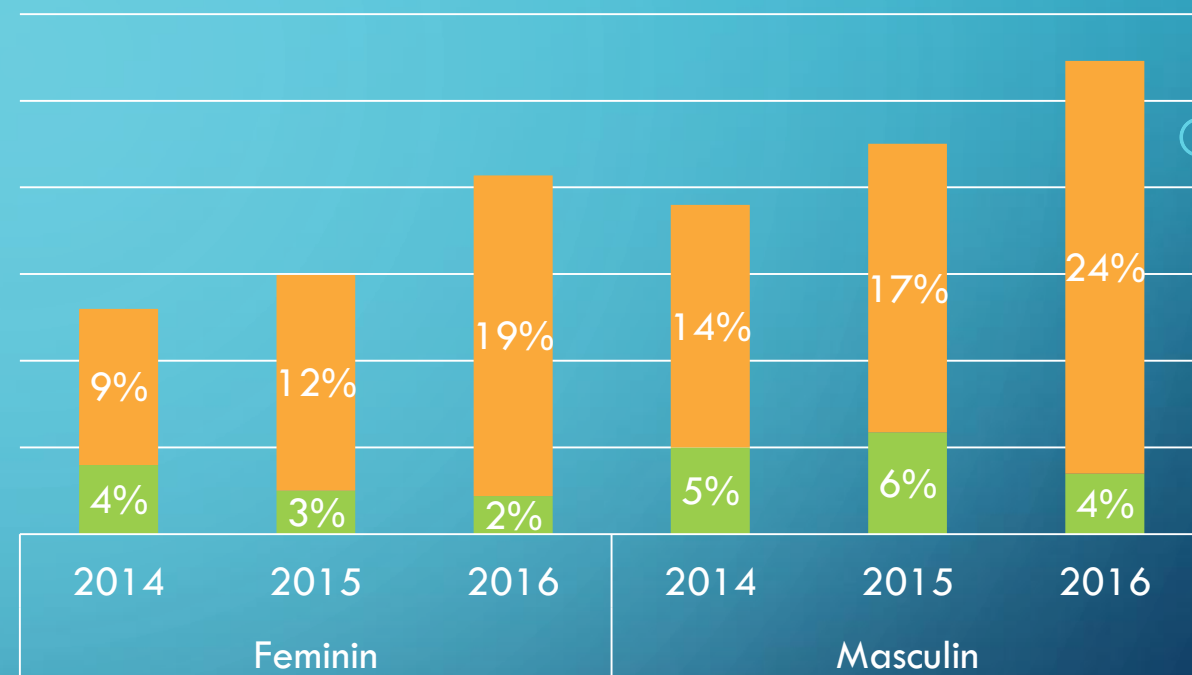
Gradul de dotare al gospodăriilor cu calculatoare în funcție de sexul capului gospodăriilor (ultimele 12 luni), 2014-2017, %

Nivelul de conectare și utilizare a Internetului în funcție de sexul capului gospodăriilor (ultimele 12 luni), 2014-2017, %

ACCESAREA SERVICIILOR PUBLICE ONLINE

- Gradul de accesare a serviciilor publice online este în creștere (de la 9% în 2012 la 25% în 2016)
- Serviciile publice sunt accesate mai frecvent de către bărbații (28% vs 21%)

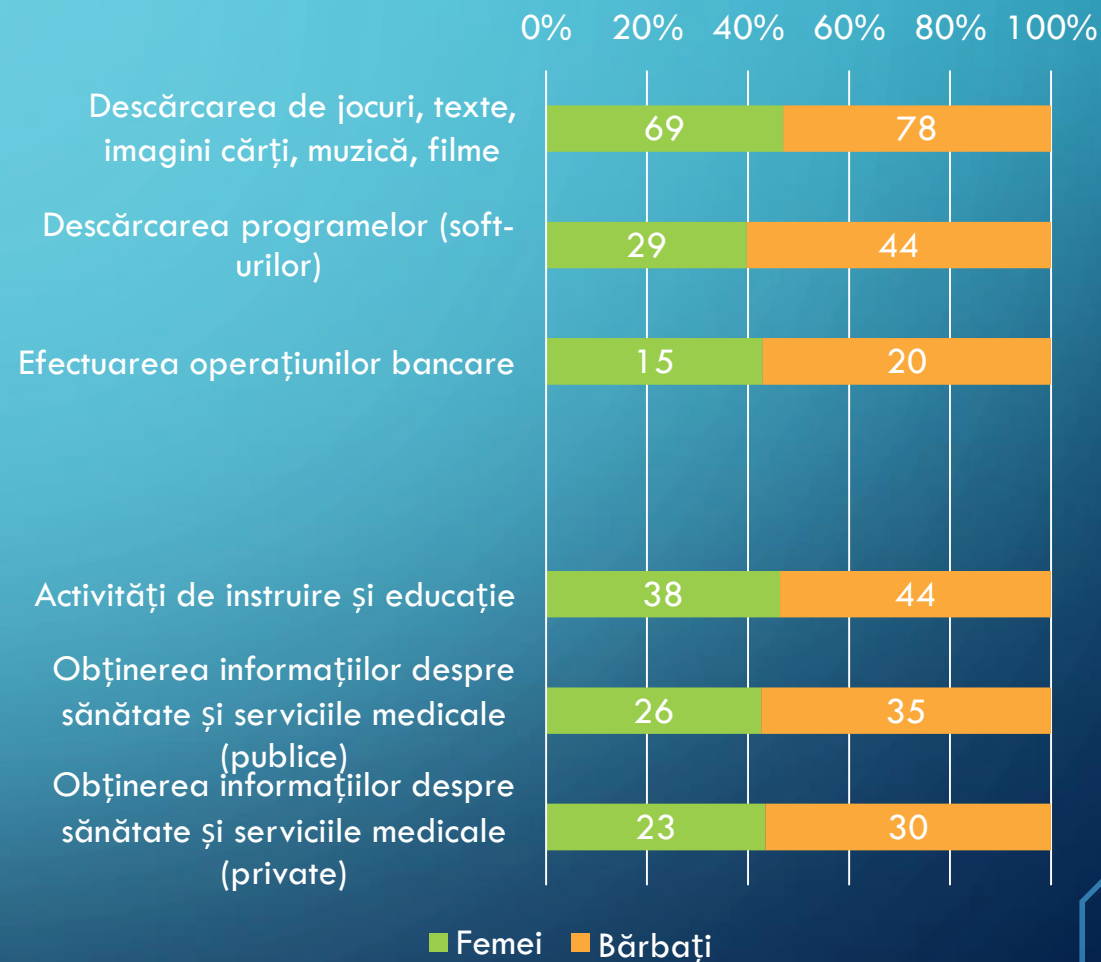

■ Prin Internet (utilizând calculatorul sau telefonul mobil) pentru unele etape/proceduri, dar ulterior m-am dus la oficiul instituției publice ca să termin procedura de obținere a serviciului

■ Prin Internet (utilizând calculatorul sau telefonul mobil) pentru toate etapele, fără a mai fi nevoie să mă duc la oficiul instituției respective

SCOPURI DE UTILIZARE A INTERNETULUI

- Bărbații, mai frecvent decât femeile, descarcă soft-uri, diverse conținuturi digitale cu scopuri de agrement sau realizează diverse plăți pentru servicii
- Femeile, în ponderi mai mari în raport cu bărbații, obțin informații cu referire la servicii de sănătate, activități de instruire / educație

Scopuri de utilizare a internetului de către femei și bărbați, %, 2016

ACCESUL POPULAȚIEI LA TIC: CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

- Accesul la TIC și Internet nu este unul echitabil. Ponderea gospodăriilor conduse de femei care dispun de calculator și Internet este cu 11,7 p.p. mai mică decât al gospodăriilor conduse de bărbați.
- În timp diferențele se accentuează: gradul de acces la calculatoare și Internet al gospodăriilor conduse de bărbați crește cu ritmuri mai rapide decât în cazul gospodăriilor conduse de femei.
- Accesul la utilitățile TIC este direct corelat cu nivelul de bunăstare, cu nivelul de educație, precum și cu prezența și nivelul de dezvoltare al infrastructurii și serviciilor TIC.

ACCESUL POPULAȚIEI LA TIC: CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

- În cazul femeilor, principalul motiv, care constrânge accesul la utilitățile TIC, este insuficiența mijloacelor financiare (53% din femeile chestionate au declarat acest motiv, comparativ cu 50% – în cazul bărbaților).

Această situație este corelată cu situația în domeniul remunerării, salariul femeilor fiind în medie cu circa 14% mai mic decât salariul bărbaților. Acest fapt înseamnă că concomitent cu eliminarea diferențelor în remunerare, problema diferențelor de acces la TIC și Internet ar putea fi rezolvată.

Educația reprezintă un factor determinant care poate influența îmbunătățirea accesului la TIC. Creșterea nivelului de educație al societății, în special, creșterea gradului de alfabetizare digitală, dezvoltarea competențelor digitale va conduce la sporirea incluziunii digitale.

Creșterea eficienței implementării politicilor deja existente în SND „Moldova Digitală 2020” din acest document, care ar avea inevitabil un impact benefic sporit asupra creșterii accesului populației la TIC și ar asigura înlăturarea diferențelor dintre diverse categorii de populație.